

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

Pedagogická fakulta

Katedra společenských věd

Bakalářská práce

**Vliv předškolního vzdělávání romských dětí na
úspěšnost při vstupu na základní školu – případová
studie ze ZŠ Evžena Rošického v Jihlavě**

Vypracoval: Ondřej Pospíšil

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Salim Murad, Ph.D.

České Budějovice 2014

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem svou bakalářskou práci vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury. Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 SB. v plném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách.

V Českých Budějovicích dne 24. dubna 2014

.....

Ondřej Pospíšil

Poděkování

Děkuji PhDr. Salimu Muradovi, Ph.D. za jeho rady, které mi byly přínosem a za jeho vedení mé bakalářské práce. Také bych chtěl poděkovat žákům a učitelům ZŠ Evžena Rošického v Jihlavě za ochotu a umožnění realizace mé bakalářské práce.

Anotace

Cílem této bakalářské práce je zjistit, zda předškolní vzdělávání romských dětí má vliv na jejich úspěšné začlenění do výchovně-vzdělávacího procesu na ZŠ. Praktická část se zaměří na speciální přípravný ročník pro romské děti, který funguje na ZŠ Evžena Rošického v Jihlavě na odloučeném pracovišti v Jarní ulici. Zde se autor seznámí se školním vzdělávacím programem připraveným pro romské žáky. Dále vyhodnotí míru úspěšnosti dětí, které přípravným ročníkem neprošly. Jedním z kritérií úspěchu bude pokračování žáků na jmenované základní škole, jejich prospěch a úspěšné zakončení základního vzdělání, případně naopak odchod žáků na praktickou školu. Kritéria úspěšného začlenění do výchovně-vzdělávacího procesu na ZŠ budou ještě konzultována s odborníky z pedagogicko-psychologické poradny, kam spadá příslušná škola, ale též s kanceláří krajského koordinátora romských poradců Kraje Vysočina i s pedagogy na příslušné škole. Přípravné ročníky jsou samozřejmě pouze jednou z možných částí hledání odpovědi po možném úspěšné zakončení základního vzdělání.

V úvodní části práce autor bude charakterizovat oblast školství a problematiku vzdělávání romské menšiny v ČR. Stručně popíše a dále se bude zabývat současnými platnými kurikulárními dokumenty pro oblast předškolního vzdělávání. Bude charakterizovat, jaké cíle si český školský systém v tomto ohledu vytyčil a jak jsou tyto cíle skutečně naplňovány na konkrétní škole v Jihlavě.

Klíčová slova: přípravný ročník
 sociokulturně znevýhodněné prostředí
 základní a praktická škola
 žák, učitel, rodič
 úspěšnost

Annotation

The aim of this thesis is to determine whether pre-school education of gypsy children affects their successful integration into the educational process at schools. The practical part will focus on the special preparatory school year for gypsy children , which is at the elementary school E. Rošického at the detached workplace in Jarní. Here will the author familiarize with the school educational program prepared for gypsy pupils. Next, he will evaluate the success rate of children who did not attend the preparatory school year. One of the criteria for success will be the continuation of pupils at the primary school , their grades and their successful graduating or their transfer to practical school. The criteria for successful integration into the educational process at the elementary school will be consulted with experts from the educational-psychological advisory centre, which the particular school visits, but also with the office of regional coordinator of gypsy questions in Vysočina and with teachers at that school. Preparatory classes are of course only one of the possible parts how to search for answers about the successful graduating.

In the first part, the author will characterize the issues of education and education of the gypsy minority in the Czech Republic. He will make a brief description and will deal with current applicable curricula for preschool education. He will describe what goals the Czech school system has and how are these goals actually fulfilled at the particular school in Jihlava.

Keywords: preparatory year
socially and culturally disadvantaged environment
basic and practical school
pupil, teacher, parent
success rate

Obsah

1	ÚVOD.....	8
2	VZDĚLÁVÁNÍ ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE.....	9
2.1	Koncepce romského národnostního školství.....	9
2.2	Změny zaručující odstranění nerovností ve vzdělávacím procesu.....	10
2.3	Stěžejní úkoly.....	10
3	PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ.....	12
3.1	Základní informace o přípravných třídách.....	12
3.2	Podmínky pro vznik přípravné třídy.....	13
3.3	Povinnosti potřebné k dobrému prospěchu.....	14
3.4	Dokumentace k předškolnímu vzdělávání.....	15
3.5	Včasná péče.....	15
3.5.1	Komplexní zaměřenost včasné péče.....	16
3.5.2	Akční plán koncepce včasné péče.....	17
3.6	Cíle předškolního vzdělávání.....	18
3.7	Rámcový vzdělávací program.....	18
3.8	Zřizování přípravných tříd.....	19
3.9	Výhody přípravného ročníku.....	19
3.10	Počet přípravných ročníků.....	20
3.11	Kapacity a naplňování přípravných ročníků.....	20
3.12	Nárůst dětí v přípravných ročnících.....	21
4	PŘÍČINY NEÚSPĚCHU ROMSKÝCH ŽÁKŮ.....	22
5	ZÁKLADNÍ ŠKOLA E. ROŠICKÉHO 2, JIHLAVA ODLOUČENÉ PRACOVIŠTĚ JARNÍ 22, JIHLAVA.....	24
5.1	Přípravný ročník.....	24
5.2	Školní vzdělávací program.....	24
5.3	Závěrečné hodnocení.....	35
5.4	Pedagogicko - psychologická poradna.....	36
5.5	Koordinátor pro romské záležitosti.....	37

6	STUDIE VLIVU PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ.....	38
6.1	Žák číslo 1.....	39
6.1.1	Žák číslo 1 - třídní učitel.....	40
6.1.2	Žák číslo 1 - rodič.....	41
6.2	Žákyně číslo 2.....	42
6.2.1	Žákyně číslo 2 - třídní učitel.....	43
6.2.2	Žákyně číslo 2 - rodič.....	44
6.3	Žák číslo 3.....	44
6.3.1	Žák číslo 3 - třídní učitel.....	45
6.3.2	Žák číslo 3 - rodič.....	46
6.4	Žák číslo 4.....	47
6.4.1	Žák číslo 4 - třídní učitel.....	48
6.4.2	Žák číslo 4 - rodič.....	49
6.5	Žák číslo 5.....	50
6.5.1	Žák číslo 5 - třídní učitel.....	51
6.5.2	Žák číslo 5 - rodič.....	52
7	ZÁVĚR.....	53
8	SUMMARY.....	56
9	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....	59
10	SEZNAM PŘÍLOH.....	61

1 ÚVOD

Bakalářskou práci na téma Vliv předškolního vzdělávání romských dětí na úspěšnost při vstupu na základní školu jsem si vybral z toho důvodu, že již v minulosti jsem přípravný ročník ze svého vlastního zájmu navštěvoval a práce s romskými dětmi mě velmi nadchla. Dále jsem také chtěl zjistit, zda má opravdu přípravný ročník na romské děti alespoň nějaký vliv a je jim nápomocen k pozdějšímu zvládnutí studia na základní škole.

V mé práci se zabývám nejprve vzděláváním Romů v České republice, dále předškolním vzděláváním a v neposlední řadě také kurikulárními dokumenty v oblasti předškolního vzdělávání a popisují, jakým způsobem přistupuje stát k předškolnímu vzdělávání. Praktická část nás seznámí s názory pedagogicko-psychologické poradny, dále s Rámcovým vzdělávacím programem v daném ročníku, na dané škole i se závěrečným hodnocením, které pedagog vytváří na každého žáka.

Stěžejní částí je ovšem studie vybraných žáků, kteří přípravným ročníkem prošli a na základní škole neměli problémy se zvládnutím učiva nebo přípravným ročníkem také prošli a na základní škole se zvládnutím učiva měli problémy. Další případy studie jsou věnovány žákům, kteří přípravným ročníkem sice neprošli, ale na základní škole neměli problémy se zvládnutím studia. Poslední skupinou jsou žáci, kteří přípravný ročník také neabsolvovali, a jejich vzdělávací proces se neobešel bez problémů.

S každým z vybraných žáků jsem vedl rozhovor a společně vyplnil dotazník. Ten samý postup jsem provedl také u třídních učitelů jednotlivých žáků a dále i u jejich rodičů. Cílem vyplňování těchto dotazníků bylo nashromáždit potřebná data k tomu, abych dokázal zjistit, zda absolvování přípravného ročníku má vliv na pozdější úspěšnost romských dětí při vstupu na základní školu či nikoliv. Bylo nutné porovnávat všechny vyplněné dotazníky mezi sebou a zjistit, jestli se odpovědi v jednotlivých dotaznících nějakým způsobem od sebe neliší. Jednalo se například o to, že odpověď žáka a třídního učitele na podobnou otázku se zásadně lišila. Po vyhodnocení jednotlivých dotazníků už mi nic nebránilo v cestě k vyvození výsledků mé práce a tím bylo zjištění, zda předškolní vzdělávání romských dětí má vliv na jejich úspěšnost při vstupu na základní školu.

2 VZDĚLÁVÁNÍ ROMŮ V ČESKÉ REPUBLICE

2.1 Koncepce romského národnostního školství

Tato koncepce funguje na bázi toho, aby výchova a vzdělávání ve školství bylo podle zásad lidských práv a svobod. Je nutné aby si všichni uvědomovali a nějakým způsobem přispěli k tomu, aby se romští žáci mohli integrovat do našeho vzdělávacího systému. Romští žáci díky této koncepci mohou dosáhnout takové úrovně aby mohli zvládat studium i reálný život.

„Národnostní školství v ČR je organickou součástí systému výchovy a vzdělávání, a to jak z hlediska struktury a organizační stavby, tak i v jednotě výchovně – vzdělávacích cílů a pedagogicko-didaktických úkolů. V duchu zásad a principů soužití, obsažených v Listině základních práv a svobod (ústavní zákon č. 23 ze dne 9. ledna 1991), je úkolem národnostního školství pěstovat národnostní uvědomění a současně přispívat ke sblížení a integraci občanů naší republiky. Prostřednictvím národnostního školství je žákům zabezpečováno vzdělání na úrovni odpovídající ostatním školám téhož druhu. Cílem je vybavit žáky takovými znalostmi, aby se bez potíží mohli zapojit do praktického života nebo pokračovat v dalším studiu.“
(ŠOTOLOVÁ, 2001: 31)

Jsou určité zákony, které je nutno v tomto ohledu dodržovat. Tykají se vyučování v jiném jazyce a podílu na rozhodování o národnostním školství.

„Zásadním zákonným východiskem pro tuto oblast je znění paragrafů 3 školského zákona, který je novelizován v návaznosti na Listinu základních práv a svobod. Zákon ČNR č. 564/1990 Sb., o státní správě a samosprávě ve školství, v paragrafu 6 stanoví, že podle místních potřeb a podmínek u předškolních zařízení škol a školských zařízení zabezpečuje školský úřad vyučování v jiném jazyce než v českém.

Listina základních práv a svobod v čl. 25 odst. 2 písm. c) zaručuje občanům tvořícím národnostní nebo etnické menšiny rovněž právo účasti na řešení věcí týkajících se

národnostního školství, v níž je zastoupena polská, slovenská, německá a romská národnost.“
(ŠOTOLOVÁ, 2001: 31)

2.2 Změny zaručující odstranění nerovností ve vzdělávacím procesu

Rozdíly v sociálních podmínkách, v ekonomické situaci a i kulturních standardech vede k problémům v národnostním porozumění. Změna filosofie školského systému je jednou z podmínek, která by mohla odstranit tyto nerovnosti. Školský systém musí akceptovat přítomnost romských dětí i se všemi jejich odlišnostmi. Romské děti musí být plnohodnotně připraveny k občanství a být schopny tolerovat soužití s ostatními. Tohle vše musí být ve školském systému bráno v potaz a musí být postaráno o jeho naplnění.
(ŠOTOLOVÁ, 2001: 31-32)

Agentura pro sociální začleňování se také pokouší pomáhat obcím při začleňování obyvatel ze sociálně vyloučených lokalit a tím odstraňovat nerovnosti týkající se romských dětí.¹

2.3 Stěžejní úkoly

Český školský systém si vytyčil některé úkoly, pomocí kterých chce aby romští žáci dosahovali ve školách co nejlepších výsledků a dokázali se tak začlenit do vzdělávacího procesu.

Mezi stěžejní úkoly patří:

- 1) *„čelit počáteční neúspěšnosti romských žáků od 1. ročníku ZŠ v důsledku nedostatečných jazykových dovedností a celkové sociální situace*
- 2) *formami a metodami práce přiměřenými situaci romských žáků motivovat a pěstovat pozitivní postoj žáků a jejich rodičů ke vzdělání*

¹ AGENTURA PRO SOCIÁLNÍ ZAČLEŇOVÁNÍ. *O Agentuře*. [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/o-agenture>

3) *co nejvíce využívat přirozeného nadání a schopností romských žáků pro specifickou přípravu na povolání a občanský život“*

(ŠOTOLOVÁ, 2001: 32)

3 PŘEDŠKOLNÍ VZDĚLÁVÁNÍ

3.1 Základní informace o přípravných třídách

Přípravné ročníky byly v počátku utvářeny z toho důvodu, aby odstranili jazykovou bariéru, kterou romští žáci měli. Je nutné podotknout, že i romský jazyk není úplně jednotný a má několik různých dialektů, ale i přes to se Romové dokáží mezi sebou dorozumět.¹ Přípravné ročníky začali zakládat i praktické školy a po dlouhou dobu nebyly určeny žádné speciální osnovy, podle kterých by se mělo v přípravných ročnících učit. Celkově měly praktické školy pouze omezený rozsah učiva a to se bohužel projevilo na špatném uplatnění na pracovním trhu.² Příklad z roku 2004 je, že většina žáků z praktických škol odešla na odborná učiliště a pouhá stovka žáků šla na střední školu nebo gymnázium.³

„Usnesením vlády ČR č. 210 ze dne 28. dubna 1993 k situační zprávě o problematice romské komunity uložilo MŠMT ČR realizovat opatření směřující k odstranění jazykového handicapu romských dětí, který je považován za jednu z hlavních příčin neuspokojivých výsledků jejich vzdělávání. V této souvislosti MŠMT vydalo dne 6. června 1993 pokyn čj.: 18 004/93-21 ke zřizování přípravných tříd pro děti romského původu při mateřských nebo základních školách. Na aktuální situaci reagovaly praktické školy a na základě povolených experimentů zřizovaly přípravné třídy stejného zaměření. Organizace výuky a obsah výchovně vzdělávací činnosti nebyly jednoznačně vymezeny. Tato situace trvala do června 1997.

Status byl dne 3. března 1998 ještě upraven pokynem čj.: 14 169/98-22. Cílem činnosti přípravných tříd bez ohledu na typ školy, při které jsou zřízeny, je předcházet neúspěchům romských a ostatních dětí ze sociokulturně znevýhodněného prostředí v počátcích vzdělávání.

¹ Romové v České republice. *Romský jazyk*. Vystaveno 27. 11. 2013. [cit. 2014-04-26]. Dostupné z: <http://romove.radio.cz/cz/clanek/19363>

² Romodrom. *Koalice Společně do školy*. [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: http://www.romodromcz.cz/index_cz.php?id=11

³ *Zvláštní školy v Česku? Segregace trvá*. Vystaveno 16. 2. 2006. [cit. 2014-03-15] Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/domaci/spolecnost/clanek.phtml?id=80189>

Vysoké procento absolventů přípravných tříd je v začátcích školní docházky do základní školy úspěšné.“¹

3.2 Podmínky pro vznik přípravné třídy

Aby mohl přípravný ročník na určité základní, praktické nebo mateřské škole vzniknout, je nutné, aby splnil státem dané podmínky. Tyto podmínky nejsou přehnaně náročné. Nejobtížnější podmínkou je dle mého názoru sehnat dostatečné množství žáků k tomu aby mohl být přípravný ročník otevřen.

Podmínky pro vznik přípravné třídy:

- 1) *„Přípravné třídy mohou zřizovat školy, školská zařízení, církve a nestátní subjekty.*
- 2) *Ke zřízení musí vydat souhlas příslušný školský úřad.*
- 3) *Přípravná třída může být zřízena při základní škole, zvláštní škole, výjimečně mateřské škole.*
- 4) *Do třídy jsou zařazovány děti, kterým byl udělen odklad školní docházky z důvodu sociální a komunikační nezralosti, výjimečně děti pětileté, u kterých je předpoklad, že zařazení do přípravné třídy vyrovná jejich vývoj.*
- 5) *Třída může být zřízena při počtu 10 žáků, naplňuje se do počtu 15 žáků, výjimečně více. Toto ustanovení se změnilo v úpravě Statutu pokusného ověřování přípravných tříd (Č.j.: 14 169/98-22 z 3.3. 1998): Třída může být zřízena při počtu 8 žáků naplňuje se do počtu 15 žáků, výjimečně více.*
- 6) *Příprava na plnění povinné školní docházky se řídí metodickým materiálem „Přípravná třída pro děti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí“.*
- 7) *Asistent třídního pedagoga.*
- 8) *Za průběh pokusného ověřování zodpovídá ředitel příslušné školy.*“²

¹ Tancošová, *Manuál pro romské pedagogické asistenty*. Dat. vyd. neuvedeno. Humanitas - Profes, o. p. s. (str. 9)

² Tancošová, *Manuál pro romské pedagogické asistenty*. Dat. vyd. neuvedeno. Humanitas - Profes, o. p. s. (str. 9)

3.3 Povinnosti potřebné k dobrému prospěchu

K dobrému prospěchu žáků je potřeba plnit určité povinnosti. Tyto povinnosti představují:

- předškolní výchova a její co nejvčasnější navštěvování, ale i dostupnost jejich výchovy pro ostatní děti
- individuální péče každému dítěti ze sociokulturně znevýhodněného prostředí
- využití zvýšené emocionality u romských dětí
- účast asistentů v přípravných ročnících
- nutnost zvážit, zda je dítě schopno nástupu do 1. třídy
- obeznámení se pedagoga s poměry v rodině
- vést rodiče žáků jako sobě rovné
- podpora spolupráce s logopedem
- občasná navštěvování třídního učitele 1. ročníku
- dostatečné množství pomůcek
- komunikace s romským okolím školy
- případné financování obědů žákům, jejichž rodiče si to nemohou dovolit
- pokusit se o důvěru rodičů vůči škole ¹

Pro lepší kvalitu výuky a tudíž i k dosažení dobrého prospěchu žáků je také potřeba, aby i pedagogové zlepšovali svou připravenost na výuku. K tomu mohou sloužit i některé projekty například CPIV, který vzdělává pedagogický sbor a také zprostředkovává nákup pomůcek na vzdělávání.²

Nadace Open Society Fund podporuje vzdělávání tím, že nabízí středoškolským nebo vysokoškolským žákům romského původu stáže v úspěšných amerických firmách na území České republiky. Možnost stáží pro romské žáky je nepochybně dobrý nápad jak zlepšovat jejich prospěch.³

¹ TANCOŠOVÁ, *Manuál pro romské pedagogické asistenty*. Dat. vyd. neuvedeno. Humanitas - Profes, o. p. s. (str. 10 – 11)

² Centra podpory inkluzivního vzdělávání. [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.cpiv.cz/o-projektu.html>

³ Nadace Open Society Fund Praha. *Stáže pro romské studenty*. [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://www.osf.cz/stipendia/staze-pro-romske-studenty>

3.4 Dokumentace k předškolnímu vzdělávání

Vzdělání tříletých až šestiletých dětí spadá do oblasti předškolního vzdělávání a přijímány jsou přednostně ty děti, které v následujícím roce dovrší věk pro povinné zahájení školní docházky. (PRESOVÁ, 2010: 30) *„Podmínkám provozu předškolního vzdělávání se podrobněji věnuje vyhláška MŠMT 43/2006 Sb., kterou se mění vyhláška 14/2005 Sb., o předškolním vzdělávání. Příprava romských dětí , či dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí na povinnou školní docházku je v současné době řešena také zřizováním přípravných tříd základních škol dle Školského zákona č. 561/2004Sb., dle vyhlášky MŠMT č. 31 48/2005 Sb.“* (PRESOVÁ, 2010: 30-31)

Přípravné třídy, které mají pomoci dětem ze sociálně znevýhodněného prostředí a připravit je na povinnou školní docházku mohou být zřizovány při základních, praktických i mateřských školách. (PRESOVÁ, 2010: 31)

„Od Národního programu rozvoje vzdělávání je odvozován Rámcový vzdělávací program pro předškolní vzdělávání (2006). Jedná se o kurikulární dokument, který stanovuje koncepci předškolního vzdělávání a určuje směr jeho rozvoje v rámci celoživotního vzdělávání. Potvrzuje, že pro předškolní vzdělávání platí podobná pravidla jako pro vzdělávání realizované na ostatních úrovních.“ (PRESOVÁ, 2010: 31) Konkrétní školy si vytvoří svůj vlastní Školní vzdělávací program, který co nejlépe vyhovuje možnostem a potřebám konkrétních škol. Každá škola musí mít svůj ŠVP jako povinnou dokumentaci. (PRESOVÁ, 2010: 31)

3.5 Včasná péče

„Koncepce včasné péče o děti ze sociokulturně znevýhodňujících prostředí v oblasti vzdělávání byla schválena usnesením vlády ČR ze dne 11. května 2005 č. 564.“ (PRESOVÁ, 2010: 31) Následně na to, byla v roce 2008 schválena její aktualizace, ta byla v roce 2009 doplněna Akčním plánem realizace koncepce včasné péče o děti ze sociálně znevýhodněného

prostředí. Cílem všech těchto projektů bylo zajistit zlepšení podmínek pro vstup dětí ze znevýhodněného sociokulturního prostředí na základní školu. Hlavní roli měla mít spolupráce s rodinou a také analýza, při které by se zjistilo, proč jsou tyto děti při nástupu povinné školní docházky většinou neúspěšné. Z výsledků analýzy se pak mělo vycházet při poskytování informací rodině i dítěti v rámci jeho sociální integrace. (PRESOVÁ, 2010: 31)

Ve věku od tří let dochází podle poznatků psychologů ke stanovení zásadních postojů dítěte ke světu okolo sebe, vytváří se vztahy dítěte k okolí, ke spolužákům, k dospělým osobám (mimo rodiny) a také vztah k poznávání nového a ke vzdělávání. (PRESOVÁ, 2010: 32) „*Děti, které vyrůstají v prostředí, kde je užíván jiný jazyk než je vyučovací nebo je vyučovací jazyk využíván nesprávně (etnolekt češtiny u Romů), by měly mít příležitost pobývat v prostředí, kde se vyučovací jazyk používá ve správné podobě.*“ (PRESOVÁ, 2010: 32) Součástí péče o romské děti by nemělo být pouze předškolní vzdělávání, ale i zapojení poradenských zařízení, nestátních neziskových organizací a posilování výchovných kompetencí rodiny k rozvíjení potenciálu dětí v jejich přirozeném prostředí. (PRESOVÁ, 2010: 32)

3.5.1 Komplexní zaměřenost včasné péče

Včasná péče se snaží zamezit určitým problémům, které se týkají vzdělávání dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí. Ať už se jedná o neochotu rodičů, o špatnou spolupráci pedagogů a rodičů, nedostatečnou péči v určitých oblastech vzdělávání nebo špatnou hygienu, tak včasná péče se snaží na tuto problematiku zaměřit a řešit ji.

„Včasná péče je zaměřena na následující klíčové problémy:

- 1) nedostatečné zastoupení problematiky vzdělávání dětí ze sociálně znevýhodněného prostředí v programech vzdělávání pedagogických pracovníků a nedostatek zkušeností a profesních kompetencí pedagogických pracovníků*
- 2) nezdary pedagogů v podpoře pozitivního sebepojetí a přesvědčení o vlastních schopnostech dětí ze sociokulturně znevýhodněného prostředí a nereflktované očekávání nižších výkonů těchto dětí*

- 3) *nezájem a neochota rodičů ze sociokulturně znevýhodněného prostředí své děti do předškolních zařízení přihlašovat*
- 4) *nedostatečně rozvinutá spolupráce pedagogických pracovníků a rodičů dětí ze sociokulturně znevýhodněného prostředí na partnerské úrovni*
- 5) *skupina dětí se sociokulturním znevýhodněním vyžaduje péči zejména v oblasti grafomotoriky, tělesné motoriky, slovní zásoby a orientace v základních pojmech, výslovnosti a znalosti říkanek a písniček, sociálních kontaktů s vrstevníky i s cizí autoritou, pozornostních návyků, nácviku soustředění a dokončování úkolů*
- 6) *neznalost českého jazyka a nedostatečné hygienické návyky dětí ze sociokulturně znevýhodněného prostředí“ (PRESOVÁ, 2010: 32-33)*

3.5.2 Akční plán koncepce včasné péče

Na problémy, kterými se zabývá včasná péče byl vytvořen Akční plán, díky němuž se mělo předejít všem těmto problémům. Akční plán byl rozdělen do šesti oblastí, kde každá část řešila určitou část této problematiky.

Rozdělení Akčního plánu:

- 1) *„Koordinace a plánování aktivit*
- 2) *Charakter péče (realizace pilotních projektů zaměřených i na období před narozením dítěte a dále i do jeho tři let*
- 3) *Analytické a výzkumné aktivity (pro získání dalších podkladů pro rozvoj koncepce)*
- 4) *Vzdělávání subjektů zajišťujících včasnou péči*
- 5) *Standardizace, metodická podpora*
- 6) *Evaluace postupů a aktivit včasné péče a financování a legislativa (mimo jiné příprava novelizace paragrafu 16 Školského zákona)“ (PRESOVÁ, 2010: 33)*

Akční plán se také zaměřuje na zakládání nových aktivit pro děti předškolního věku a také se snaží přispět k rodičovské odpovědnosti.

„Naplňování akčního plánu směřuje rovněž výraznou měrou k přípravě nové koncepce včasné péče, jejímž základem je rozšíření realizovaných aktivit na věkovou skupinu 0 až 6 a

zároveň rozvoj postupů preventivního působení v oblasti přípravy na rodičovství.“
(PRESOVÁ, 2010: 33)

3.6 Cíle předškolního vzdělávání

Předškolní vzdělávání se podílí na rozvoji osobnosti dítěte v předškolním věku a to jak v oblasti citové, rozumové, tak i v tělesném rozvoji. Dotýká se i osvojení základních pravidel chování, upřednostňování správných životních hodnot a mezilidských vztahů. Předškolní vzdělávání pomáhá srovnávat startovací čáru před vstupem do základního vzdělávání a vůbec je významným přínosem pro další vzdělávání budoucího žáka.

3.7 Rámcový vzdělávací program

Rámcový vzdělávací program obsahující podmínky, požadavky a pravidla pro vzdělávání dětí předškolního věku je závazný pro vzdělávání v mateřských školách i v přípravných třídách základních škol. Je výchozím bodem pro sestavování školních vzdělávacích programů jednotlivých škol, jehož úkolem je rozvíjet každé dítě tak, aby se na konci svého předškolního období stalo osobností, která si dokáže poradit s nároky, které na ně budou v dalším školním i běžném období kladeny. (PRESOVÁ, 2010: 34)

„RVP PV pracuje se čtyřmi cílovými kategoriemi:

- 1) rámcové cíle (univerzální záměry)*
- 2) klíčové kompetence (obecnější způsobilosti)*
- 3) dílčí cíle (konkrétní záměry dané vzdělávací oblasti)*
- 4) dílčí výstupy (poznatky, dovednosti, postoje, hodnoty odpovídající dílčím cílům)*

Jedná se o cíle v podobě záměrů a cíle v podobě výstupů a to na úrovni obecné a na úrovni oblastní.“ (PRESOVÁ, 2010: 34)

3.8 Zřizování přípravných tříd

Přípravné třídy pro děti ze znevýhodněného prostředí se realizují při mateřských školách, ale i v přípravných třídách základních škol. Dochází do nich děti v posledním roce před zahájením povinné školní docházky, aby zde dorovnalý edukační deficit v oblasti jazykové, sociální i vědomostní. Dítě je zařazeno do přípravného ročníku na základě žádosti zákonného zástupce a po vyšetření v pedagogicko-psychologické poradně. Konečné rozhodnutí o zařazení do přípravného ročníku vydá ředitel školy. (PRESOVÁ, 2010: 36)

Přípravné třídy jsou zřizovány především pro romské děti, a proto také zastoupení romských dětí v přípravných ročnících je o poznání větší.¹

3.9 Výhody přípravného ročníku

Přípravné ročníky pro romské děti mají nepochybně řadu výhod. Nejdůležitější z nich je vědomí povinnosti pravidelné docházky do školy, ale význam má i zvyšování dovedností, které jsou důležité při vstupu do školy jak v oblasti vědomostní, tak i v oblasti sociální. Zlepšují se i jazykové dovednosti, schopnost poznávání a sebepoznávání, orientace ve škole a v nejbližším okolí školy, zvládání kontaktu s osobami známými i neznámými, i zvyšování tělesné zdatnosti. Klade se důraz i na rozvíjení romských tradic zejména v oblasti hudební a taneční. Krom výhod mají přípravné ročníky i některé nevýhody a to segregování dětí v přípravných třídách, poměrně málo času na doplnění chybějících znalostí a dovedností. Problémem jsou i prázdniny, během nichž znalosti nejsou opakovány a často dochází k jejich zapomínání.

Přípravné ročníky by měly obsáhnout období dvou, možná i tří let z důvodu toho, že rodinné prostředí v romských rodinách bývá méně podnětné a jeden rok je krátká doba na vyrovnání rozdílů mezi minoritní a majoritní skupinou žáků. (PRESOVÁ, 2010: 36-37)

¹ *Vzdělanostní dráhy vzdělanostní šance romských žákyň a žáků základních škol v okolí sociálně vyloučených romských lokalit. Sociologický výzkum zaměřený na analýzu podoby a příčin segregace dětí, žákyň a žáků a mladých lidí ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí.* Praha: GAC, 2009. [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: http://www.msmt.cz/uploads/Skupina_6/VZDELANOSTNI_DRAHY.pdf

3.10 Počet přípravných ročníků

Dostatečný počet přípravných ročníků a mateřských škol by mohl vyrovnat nerovnosti, kterým v současné době musí romské děti při nástupu na základní školu čelit. Příklady těchto handicapů jsou zejména jazykový handicap nebo například sociokulturně znevýhodněné prostředí. (BALVÍN, 2001: 10)

Podle dřívějších studií se měl počet přípravných tříd zvyšovat pouze zvolna, ale nyní je tomu jinak a v každém větším městě už můžeme narazit na přípravnou třídu. Je dokonce velmi těžké najít romského žáka, který do přípravné třídy nebyl zapsán. Ovšem docházka zdaleka není žáky naplňována tak, jak by měla.

Proto je důležité, aby státní zpráva podporovala přípravné třídy a také je zajišťovala dotační politikou. Pokud budou přípravné ročníky dostatečně dotovány, rodiče dětí nebudou muset čelit finančním nárokům, které plynou z docházky v přípravné třídě. Vybavení potřebnými pomůckami a didaktickými prostředky je samozřejmostí. (BALVÍN, 2001: 11)

3.11 Kapacity a naplňování přípravných ročníků

Jestliže žák, který již nastoupil do 1. třídy učivo nezvládá, tak je běžnou praxí, že se žák vrací buď do mateřské školy, nebo je možné ho umístit do přípravného ročníku. Pokud pro žáka bílé pleti již není místo ve třídě se žáky stejné pleti, tak může být zařazen do přípravného ročníku pro děti romské. Rodičům s dětmi bílé pleti vrácenými do přípravné třídy, může vadit jejich umístění mezi romské děti. Pokud tato situace nastane, mají možnost přidělení jejich dítěte do této třídy odmítnout. Většinou jsou to ale rodiny ze sociálně slabší skupiny a toto umístění jim nevadí.

Přípravné třídy pro majoritní skupinu dětí bývají často přeplněny. Proto se umísťují i do přípravných ročníků pro děti romské. Je to z důvodu toho, že každé dítě, které se dostane do přípravného ročníku je státem sponzorováno poměrně vysokou částkou, skoro až dvojnásobnou oproti žákům nastupujícím do prvního ročníku. Není proto divu, že ředitelé škol

se pokouší do svých přípravných tříd dostat co nejvíce žáků i na úkor toho, že děti bílé pleti budou přiřazovány do ročníku mezi romské děti.

3.12 Nárůst dětí v přípravných ročnících

Přípravné třídy navštěvuje čím dál tím více nových žáků. V letošním roce do těchto tříd nastoupilo 3500 dětí. To je obrovský nárůst oproti minulému roku, ve kterém jich bylo o 500 méně. Důsledkem může být i velký počet odkladů, které bývají navrženy odborníky. Dalším důvodem také může být poměrně velká nákladnost mateřských škol, které jsou pro rodiny ze sociálně znevýhodněného prostředí příliš drahé.¹

„Nárůst přípravných ročníků ZŠ v posledních letech:

2008/2009 - Ve 146 školách 2 028 dětí

2011/2012 - Ve 198 školách 3 055 dětí

2012/2013 - Ve 238 školách 3 480 dětí“²

¹ ČT24. *Www.ceskatelevize.cz* [online]. 4. 9. 2013 [cit. 2014-04-17]. Učíme se učit se. Děti v přípravných ročnících ZŠ přibývá. Dostupné z WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/240623-uci-se-ucit-se-deti-v-pripravnych-rocnicich-zs-pribyva/>

² ČT24. *Www.ceskatelevize.cz* [online]. 4. 9. 2013 [cit. 2014-04-17]. Učíme se učit se. Děti v přípravných ročnících ZŠ přibývá. Dostupné z WWW: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/240623-uci-se-ucit-se-deti-v-pripravnych-rocnicich-zs-pribyva/>

4 PŘÍČINY NEÚSPĚCHU ROMSKÝCH ŽÁKŮ

Neúspěch romských dětí může být zapříčiněn několika různými způsoby. Je nutno říci, že těmto neúspěchům je nutno se vyvarovat a hledat možná řešení jak tyto problémy přešit. Stále se setkáváme s rasovou nesnášenlivostí mezi občany a s různými předsudky, které jsou vůči romské menšině vytvářeny. Můj názor je ten, že tento pohled většiny obyvatel naší republiky dosti negativně ovlivňuje přístup romské menšiny a vůle pokoušet se něčeho dosahovat v takových podmínkách.

Další příčiny neúspěchu mohou být:

- 1) *„Nedostačujícím respektem české školy k etnokulturní, sociální, jazykové a psychické odlišnosti romských žáků, odlišnosti jejich životních perspektiv a cílů. Neúspěšnost romských žáků je pak jen zcela přirozeným projevem tohoto stavu, a to i u jedinců nadaných a talentovaných. Dítě před sebou postrádá pozitivní vzory.*
- 2) *Nízkou úroveň vzdělání romských rodičů, čímž se vzdělanostní deficit stále reprodukuje. Romské dítě není vedené k překonávání potíží, jimž je ve škole vystaveno. Rodina ovlivňuje romské dítě daleko citelněji, než je tomu u dětí majority. Na druhou stranu vliv rodiny na dítě v žádném případě nelze pominout, neboť má i své pozitivní stránky v jiných oblastech. Rodina je téměř jediný pevný bod v životě dítěte a formuje jeho psychiku do polohy vnímavé a citlivé osobnosti. To jsou vlastnosti, které je dobré udržet a rozvíjet.*
- 3) *Prostředí, v němž má dítě absolvovat přípravu do školy, nebo provádět jakoukoliv samostatnou tvůrčí práci, což je pro většinu dětí samozřejmé, je velmi neinspirativní, deprimující a demotivující. Souvisí to s nízkou sociální úrovní rodičů a katastrofální úrovní bydlení.*
- 4) *Děti často přicházejí do školy s jazykovým handicapem, plynoucím nikoliv pouze z romského jazyka, který bývá často prvním mluveným jazykem, ale i ze slovenštiny. Téměř celá populace Romů nyní žijící na území ČR je slovenského původu.*
- 5) *Učitelé nejsou dostatečně připraveni na výchovu a vzdělávání romských dětí. Je to dáno neznalostí psychiky romského dítěte a jinými dalšími neznalostmi. Stav může být ještě zhoršován nevědí a neochotou dítě pochopit a věnovat se mu více s ohledem na potíže, které*

jsou s tím spojeny. Vytváří se tu do jisté míry i stav vzájemné nedůvěry, napětí a výčitek ze strany pedagogů. Ti se domnívají, že dělají maximum a je to nedocenené.

6) *Je to neexistence multietnické výchovy a přípravy neromských dětí z hlediska jejich znalosti romské komunity, jejího původu a kultury, která by umožnila snížit etnické tenze ve školách, integrovat romské děti ve smíšených třídách a využít této okolnosti k posílení motivace ke spolupráci a soužití. Děti na školách nemají nejmenší potuchy o kultuře a historii Romů, donedávna nejsilnější národnostní menšiny ve společnosti. Tato nesnášenlivost je bohužel živena rodiči – a to na obou stranách.*

7) *Panuje absence systematické školské politiky zaměřené na podporu vzdělanostních šancí romských dětí zejména na ZŠ při mobility vstupu směrem k vyšším stupňům vzdělání.“ (BALVÍN, 1997: 59-61)*

5 ZÁKLADNÍ ŠKOLA E. ROŠICKÉHO 2, JIHLAVA

ODLOUČENÉ PRACOVIŠTĚ JARNÍ 22, JIHLAVA

5.1 Přípravný ročník

Praktickou část své bakalářské práce jsem měl možnost realizovat v přípravném ročníku Základní školy E. Rošického 2, na odloučeném pracovišti Jarní 22 v Jihlavě. Studie se týkala jak bývalých, tak stávajících žáků. Cenným přínosem mi byla i pomoc třídního učitele a jeho asistentky.

V této části mé práce se seznámíme se způsobem závěrečného hodnocení žáků, kteří prošli přípravným ročníkem, zaměříme se na to, co je obsahem tohoto hodnocení obsahuje a jaké závěry z něho vycházejí. Dále rozebereme Školní vzdělávací program, který je v tomto přípravném ročníku veden, s jeho rozdělením a popisem každé části, která se v již zmíněném ŠVP nachází.

Dříve než začnu popisovat ŠVP, rád bych zdůraznil, že i když je tento vzdělávací program určen pro všechny žáky, kteří přípravný ročník navštěvují, celá jedna třetina žáků má pouze 20 % docházku. Avšak docházka do základní školy se za poslední dobu zvýšila ze 30 % na nynějších 90 %, což může být důsledkem pravidelnější docházky žáků do přípravného ročníku.

5.2 Školní vzdělávací program

ŠVP musí vycházet z Rámcového vzdělávacího programu pro předškolní vzdělávání a je nutno přihlédnout k požadavkům, které mají žáci pocházející ze sociálně znevýhodněného prostředí. Věk, rozvoj a potřeby jednotlivých žáků jsou důležité při výběru činností v přípravném ročníku. Podle toho se také určuje tempo výuky. Vzdělávání žáků je poměrně spontánní a založené na aktivitě žáků.

„Snadný start“ je hlavním cílem pro přípravný ročník. Snaží se o rozvoj a to jak v oblasti duševní, tak tělesné. (ŠVP, ZŠ Jihlava, Jarní 22: 3)

„Vzdělávání je rozpracované do 5 oblastí a to:

A - Dítě a jeho tělo

B - Dítě a jeho psychika

C - Dítě a ten druhý

D - Dítě a společnost

E - Dítě a svět“

(ŠVP ZŠ Jihlava, Jarní 22: 3)

Způsob vzdělávání je uspořádán od měsíčních bloků, pro které jsou dané cíle a podcíle. Pro úplnost zde uvádím příklady cílů ŠVP, které se v měsíčních blocích nacházejí a příklady aktivit nutných k dosažení těchto cílů. Nutno podotknout, že každý měsíc obsahuje všech 5 již zmíněných oblastí a v těch jsou rozepsané dané cíle. Jsou zde uvedeny pouze některé cíle z celkového množství zapsaného v daném ŠVP.

„Září – Moje přípravná třída – adaptace, kamarádi, zahrada

Říjen – Dary podzimu – domácí zvířata, dopravní prostředky

Listopad – Svět kolem nás – věci a předměty kolem nás, já a písnička

Prosinec – Vánoční čas – zimní svátky, zima v přírodě

Leden – Krásy zimy – zimní sporty, zima v pohádce

Únor – Lidé kolem nás – moje rodina, říkadla a rýmováčky

Březen – Předjaří – divadlo, hudební koncert

Duben – Chráním přírodu – barvy, mláďata, svátky

Květen – Barevné jaro – kde bydlím, věci kolem mě – geometrické tvary

Červen – Přípravka končí – pohádka s dětským hrdinou, co už znám a vím

A - Dítě a jeho tělo

1) Rozvoj pohybových dovedností v oblasti hrubé a jemné motoriky

Září – napodobování jednoduchých pohybů

Říjen – napodobení jednoduchého pohybu

Listopad – zvládat chůzi s orientací v prostoru, po zvýšené ploše

Prosinec – běh ve sněhu

Leden – lehká chůze se správným odvíjením chodidel

Únor – ovládat prstové držení míče

Březen – bezpečně se pohybovat v prostoru při hrách

Duben – zvládat skládání, mačkání, vytrhávání papíru

Květen – zařazování uvolňovacích cviků

Červen – ovládat dýchání nosem i ústy

2) Rozvoj a užívání všech smyslů

Září – analyticko syntetická cvičení

Říjen – rozvoj hmatového vnímání

Listopad – procvičování sluchového vnímání

Prosinec - zrakovým vnímáním sledovat cesty

Leden – délka zvuku, tónu

Únor – rozlišování chutí

Březen – využívání všech smyslů při seznamování se s hudebními nástroji

Duben – psychomotorické hry

Květen – hudebně pohybové činnosti

Červen – graficky znázorňovat pohyb

3) Rozvoj psychické a fyzické zdatnosti

Září – pěstování a rozvíjení kulturních návyků a vztahů

Říjen – dramatizace příběhu

Listopad – zařazování pohybových her

Prosinec – zvládat základy sebeobsluhy

Leden – vést děti k tomu, aby si neubližovali

Únor – odstraňování strachu z vyšších poloh

Březen – rozvíjet vztah k vlastní osobě

Duben – vést děti k sebekontrolě a sebeovládání

Květen – zvládání cvičení s náčiním a na tv. nářadí

Červen – podřizovat se pravidlům závodivých her

4) Osvojení si věku přiměřených praktických dovedností

Září – osvojování návyků spojených s péčí o čistotu těla

Říjen – rozvíjení hygienických návyků

Listopad – odstraňovat strach z nezvyklých poloh a výšek

Prosinec - znát části lidského těla

Leden – samostatnost při oblékání

Únor – zvládat chůzi, běh po nerovném terénu

Březen – dodržovat bezpečnost při různých činnostech

Duben – není uvedeno

Květen – rozvíjet samostatnost při sebeobsluze

Červen – zvládat jednoduchou obsluhu a pracovní úkony

5) Osvojení si dovedností důležitých k podpoře zdraví, bezpečí, osobní pohody i pohody prostředí

Září - ekologie

Říjen – rozvíjet poznatky a dovednosti dětí v péči o tělesnou čistotu

Listopad – protidrogová prevence

Prosinec – přiměřeně se oblékat a tím chránit své zdraví

Leden – bezpečné chování na ulici

Únor – vytvářet podvědomí o důležitosti ochrany zdraví

Březen – rozvíjet dovednosti při poskytování první pomoci

Duben – získat podvědomí ,co je škodlivé pro zdraví a život

Květen – uvědomovat si důležitost provádění zdravotních cvičení

Červen – vědomě chránit přírodu

B – Dítě a jeho psychika

Jazyk a řeč

1) Rozvoj řečových schopností a jazykových dovedností receptivních i produktivních

Září- vnímání krásy slova

Říjen – pomoc při objasňování obsahu mluvího

Listopad – pomáhat při objasňování některých slov

Prosinec – zařazování četby na pokračování

Leden – používat jednoduché věty

Únor – gymnastika mluvidel

Březen – soustředit se přiměřenou dobu na poslech

Duben – na základě obrázků vyprávět

Květen – rytimizace slov, říkadel

Červen – soustředěně vyslechnout čtený text

2) Rozvoj komunikativních dovedností a kultivovaného projevu

Září – rozšiřování a obohacování slovní zásoby

Říjen – pomocí obrázků a předmětů řešit určitý problém

Listopad – vést k výraznému přednesu

Prosinec - provádění sluchových her

Leden – není uvedeno

Únor – modulace řečového projevu podle druhu řeč. situace

Březen – není uvedeno

Duben – pantomimou vyjádřit lidské činnosti

Květen – nácvik krátkých textů

Červen – pomocí předmětů, obrázků řešit problém

3) Osvojení dovedností, které předcházejí čtení, psaní, rozvoj zájmu o psanou podobu jazyka

Září – péče o plynulou řeč

Říjen – sluchové vnímání hlásek ve slově

Listopad – správný úchop tužky

Prosinec – rozvíjet dovednost vytleskáváním rytmu

Leden – ovládání různé výtvarné techniky

Únor – rozvíjet koordinaci zraku a ruky

Březen – rytimizace slov

Duben – vytleskávání rytmu slov

Květen – vyprávění podle obrázků

Červen – při práci u stolku sedět vzpřímeně

Poznávací schopnost a funkce, myšlenkové operace, představivost, fantazie

1) Rozvoj, zpřesňování a kultivace smyslového vnímání, rozvoj a kultivace paměti, pozornosti, představivosti a fantazie

Září – znát své jméno, jméno svých kamarádů a učitelů

Říjen – orientace v okolí školy a bydliště

Listopad – správně označovat věci, živočichy, kteří patří do lesa

Prosinec – sluchové hry

Leden – zimní příroda, počasí

Únor – rozlišovat časové pojmy

Březen – motivace dětí ke hře s loutkou

Duben – seznamovat s jarními květinami

Květen – řešení labyrintů

Červen – rozlišovat druhy ovoce a zeleniny

2) Rozvoj tvořivosti

Září – určování počtu prvků v dané skupině

Říjen – vytváření dvojic přiřazováním

Listopad – sledovat předem danou cestu

Prosinec – vymýšlení vlastního příběhu

Leden – rozhodnutí o nepravosti a pravosti tvrzení

Únor – není uvedeno

Březen – vnímat proměny přírody přímým pozorováním

Duben – dokázat vytvořit číselnou řadu

Květen – orientace pravá levá

Červen – sestavit útvary podle předlohy i fantazie

3) Posilování přirozených poznávacích citů

Září – rozlišování a správné označení různých materiálů

Říjen – psychomotorické hry

Listopad – rozlišování různých materiálů

Prosinec – poznávání různých povrchů předmětů formou hmatového vnímání

Leden – jednoduché pokusy

Únor – rozvíjet snahu spolupracovat i v náročnějších činnostech

Březen – umožňovat experimentování s výtvarným materiálem

Duben – připravovat jednoduché pokusy

Květen – práce s nůžkami - přáníčka

Červen – není uvedeno

Sebepojetí, city, vůle

1) Rozvoj pozitivních citů dítěte ve vztahu k sobě

Září – dodržování kulturních návyků

Říjen – podpora dětské iniciativy

Listopad – rozvoj schopnosti sebehodnocení

Prosinec – předcházet dětským konfliktům domluvou

Leden – využívat všech situací k posilování sebedůvěry dítěte

Únor – rozvíjet schopnost sebehodnocení

Březen – uspokojovat přání dítěte

Duben – zapojovat se aktivně do spol. organizovaných činností

Květen – zapojovat se do kolektivních prací

Červen – podporovat iniciativu dítěte

2) Rozvoj schopnosti vytvářet a rozvíjet citové vztahy k okolí

Září – podporovat vznik dětských přátelství

Říjen – vytvářet schopnost reagovat na slovní pokyn

Listopad – rozvíjet schopnost naslouchat jiným

Prosinec – posilovat a prohlubovat citový vztah k rodině

Leden – seznamování s dětskými lit. autory, prohlížení ilustrací

Únor – posilovat citové vztahy k rodině, blízkým lidem, pomáhat jim

Březen – respektovat cíl společných činností

Duben – posilovat citový vztah k přírodě, životnímu prostředí

Květen – vést děti k lásce k domovu

Červen – rozvíjet dovednost vyjádřit hudbu přirozeným pohybem

3) Rozvoj schopností a dovedností vyjádřit pocity, dojmy, prožitky

Září – výtvarné zachycení prožitků

Říjen – podpora vzniku dětských přátelství

Listopad – poskytovat možnost ztvárnit dojmy, prožitky výtvarně

Prosinec – výtvarné a pracovní ztvárnění prožitků

Leden – pracovně, výtvarně ztvárňovat prožitky

Únor – pečovat o estetický vzhled sebe sama

Březen – zpívat sólově i ve skupině
Duben – umět vyjádřit hudbu pohybem
Květen – využití Dne matek k vyjádření lásky k maminkám
Červen – účast na kulturních akcích
4) Získání schopnosti řídit chování vůlí a ovlivňovat vlastní situace
Září – respektování pravidel hry
Říjen – rozvíjet schopnost sebekontroly a sebeovládání
Listopad – přibližovat dětem rozdíl mezi já a my
Prosinec – není uvedeno
Leden – střídat se v herních rolích
Únor – reagovat na slovní pokyny
Březen – prohlubovat zásady kolektivního citění
Duben – samostatně hodnotit výsledky své práce
Květen – podporovat rozvoj přátelských vztahů – neubližovat si
Červen – dokázat hodnotit výsledky své práce i práce jiných

C - Dítě a ten druhý

1) Rozvoj schopností a dovedností důležitých pro navazování a rozvíjení vztahů dítěte k druhým lidem

Září – znát své jméno, příjmení, adresu
Říjen – vést děti k tomu, aby dokázaly vyřídít vzkaz
Listopad – posilovat kladné city, vztahy k rodině
Prosinec – rozvíjet schopnost samostatně přivítat návštěvu
Leden – být schopen odmítnout nepříjemnou situaci
Únor – porozumět slovním pokynům
Březen – vystupovat zdvořile při styku s ostatními
Duben – pozorně naslouchat druhému, respektovat mluvčího
Květen – podporovat dětská přátelství, schopnost přijímat do hry další děti
Červen – znát svůj věk, jméno a adresu
2) Posilování prosociálního chování ve vztahu k druhému
Září – aktivní zapojování se do činnosti skupiny dětí

Říjen – rozlišování osobnostní odlišnosti

Listopad – vést děti k oceňování výsledků práce a činnosti druhých

Prosinec – účast na kulturních akcích

Leden – podpora samostatnosti dítěte

Únor – střídat se ve vedoucích rolích her a činností

Březen – vést děti k navazování kontaktu s ostatními

Duben – podporovat vznik dětských přátelství

Květen – není uvedeno

Červen – využívání her k navazování kontaktu

3) Vytváření prosociálních postojů k druhému

Září – respektovat přání druhých

Říjen – vést děti k správnému rozhodování v krizových situacích

Listopad – neničit výsledky práce druhých

Prosinec – respektovat mluvčího

Leden – domluvou předcházet konfliktům

Únor – přizpůsobovat se režimu v přípravné třídě

Březen – vzájemně si pomáhat

Duben – respektovat přání většiny

Květen - poskytovat dětem možnost se seberealizovat

Červen – pomáhat si navzájem

4) Rozvoj interaktivních a komunikativních dovedností

Září – odstraňovat sobeckost ve vztahu k okolí

Říjen – rozvíjet slovní zásobu

Listopad – podpora dětské komunikace s okolím

Prosinec – není uvedeno

Leden – pomáhat si navzájem

Únor – rozvíjet dovednost pomáhat druhým

Březen – samostatně vyjádřit své přání

Duben – samostatně vyřídit vzkaz

Květen – není uvedeno

Červen – dokázat splnit jednoduchý úkol

D – Dítě a společnost

1) Vytváření podvědomí o mezilidských a morálních hodnotách

Září – podpora vzniku nových přátelství

Říjen – vytvářet u dětí schopnost vnímat živé slovo, porozumět mu a reagovat na pokyn

Listopad – vést k překonávání různých překážek

Prosinec – rozvíjet a podporovat dětskou sebekontrolu

Leden – rozvíjet schopnost sebekontroly, sebehodnocení

Únor – střídat se o hračku

Březen – rozvíjet schopnost zodpovídat se za své chování

Duben – rozvíjet základy pracovních vlastností

Květen – posilovat pocit sounáležitosti s dětmi, celou MŠ

Červen – rozvíjet žádané vlastnosti

2) Rozvoj kulturně estetických dovedností

Září – výtvarné ztvárnění lidské figury

Říjen – seznamování se s lidovými říkadly a rozpočítadly

Listopad – dokázat vytvořit hudební doprovod

Prosinec – nacvičovat přednes básní s danou tematikou

Leden - hádanky

Únor – posilovat schopnost pozorně vnímat čtený text

Březen – nácvik maňáskového divadla

Duben – seznamovat děti s obrázkovými seriály

Květen – ovládat techniku malby

Červen – přednášet krátké veršované pohádky

3) Vytvoření základů estetického vztahu ke světu, životu, kultuře a umění

Září – pěstovat podvědomí o ekologii

Říjen – rozvíjet u dětí citovou vazbu k přírodnímu okolí

Listopad – využívání přírody k pracovním činnostem

Prosinec – není uvedeno

Leden – pozorování a vnímání přírodního okolí

Únor – prohlížení ilustrací knih

Březen – dbát na svůj zevnějšek

Duben – esteticky vnímat proměny přírody

Květen – citlivě vnímat krásu hudby

Červen – pozorně naslouchat zpěvu učitele a ostatních

E – Dítě a svět

1) Vytváření vztahu k místu a prostředí, ve kterém dítě žije

Září – seznamování s prostředím

Říjen – vést děti k tomu, aby se orientovaly v okolí domova

Listopad – podílet se na výzdobě školy, třídy

Prosinec – vést děti ke zdvořilému pozdravu lidí na ulici

Leden – posilovat citový vztah k mateřské řeči a prostředí

Únor – znát cestu k domovu a z domova do přípravné třídy

Březen – návštěva městské knihovny

Duben – vést děti k účasti na oslavách

Květen – seznámení se se státní hymnou

Červen – bezpečně se orientovat ve svém okolí

2) Osvojení jednoduchých poznatků o světě a životě

Září – zapojovat děti do péče o rostliny ve třídě

Říjen – nabízením činností rozvíjet samostatné a tvořivé dovednosti

Listopad – poslech produkce dětských pěveckých sborů

Prosinec – dokázat označit vlastnosti předmětů

Leden – roční období - počasí

Únor – uvědomovat si co potřebují k životu lidé, rostliny

Březen – není uvedeno

Duben – chápat časový sled

Květen – rozvíjet poznatky o přírodních materiálech

Červen – aktivně a správně užívat časové označení

3) Pochopení, že změny způsobené lidskou činností mohou prostředí chránit, zlepšovat, ale také ničit a poškozovat

Září – spolupodílet se na prostředí školy

Říjen – pěstovat u dětí kladný vztah ke zvířatům
Listopad – znám význam přírody pro lidi a lidský život
Prosinec – upevňování vztahu k přírodě a prostředí kde děti žijí
Leden – význam přírody pro lidi
Únor – seznamovat se s pracovním použitím některých strojů
Březen – zapojovat děti do péče o školní zahradu
Duben – posilovat kladný vztah ke zvířátkům
Květen – není uvedeno
Červen – mít podvědomí o potřebě chránit přírodu“
(ŠVP, ZŠ Jihlava, Jarní 22: 4-57)

5.3 Závěrečné hodnocení

Na každého žáka, který prošel přípravným ročníkem, se na konci roku sepisuje závěrečné hodnocení. To obsahuje nejen jméno, příjmení, datum narození a podpis třídního učitele, ale také jakého chování žák dosahoval, jakou má sebeobsluhu, jeho výslovnost a sluchová analýza, ostatní rozumové dovednosti, grafomotorika a jemná motorika, hrubá motorika a nakonec závěr.

V chování se uvádí, jakou má žák povahu – zda je klidný, upovídaný, oblíbený v kolektivu. Zda má problémy s autoritou, jeho potřeby sociálního kontaktu, jeho emoční labilita a schopnost pozornosti.

Sebeobsluha nám ukazuje, jestli žák zvládá hygienické úkony, schopnosti stolování, zda se žák dokáže sám oblékat a jeho starostlivost o své věci.

Výslovnost a sluchová analýza říká, jak žák vyslovuje hlásky, zda potřebuje logopedickou péči a procvičování, obrací se i na slovní zásobu, jestli je dostatečná nebo potřebuje vylepšit, dále plynulost projevu, rozeznání délky slabik, synonym a antonym.

Ostatní rozumové dovednosti poukazují na poznání základních barev a odstínů, řazení předmětů podle tvaru a velikosti, počítání do deseti, určování množství, skládání obrázků z více dílů, orientaci v prostoru a pojmenovávání geometrických tvarů.

Grafomotorika a jemná motorika poukazují na schopnost správného úchopu psacího náčiní, celkovou polohu těla v sedu, plynulost a tenkost psacího projevu.

Hrubá motorika představuje to, zda žák dokáže chytit a hodit míč, jeho pohyby při běhu, rovnováha a popřípadě skok přes švihadlo.

V konečném závěru je uvedeno, jestli je žák způsobilý k nástupu do první třídy a zda potřebuje nějakou speciální péči během studia. Hodnocení obsahuje i informace o tom, s čím má žák problém a co je s ním potřeba docvičovat.

5.4 Pedagogicko – psychologická poradna

Pro mou studii jsem vybral pedagogicko – psychologickou poradnu, kterou navštěvují žáci z přípravného ročníku, který jsem si vybral pro svou bakalářskou práci.

Paní psycholožka byla velmi milá a přívětivá a ráda mi odpověděla na moje otázky. Podle jejího názoru má přípravný ročník na děti poměrně velký vliv. Nutno ale podotknout, že jen v tom případě, pokud děti do třídy pravidelně docházejí. Přípravné ročníky jsou velmi užitečné, ale plní jinou funkci než je uvedeno v legislativě. Toto je podle ní nutné změnit. Přípravný ročník by měly navštěvovat nejen děti, které mají problémy jako např. špatné hygienické návyky, horší mluva ad., ale i děti, které mají problém se adaptovat v kolektivu, který neznají. Přípravný ročník je pro toto perfektní, protože je zde pouze menší skupina dětí a tudíž optimálnější podmínky pro postupné zvykání si.

Díky pedagogovi mohou děti dotáhnout své vývojové nedostatky a pokud budou mít dobrou docházku, tak i lepší šanci na úspěšnější začlenění se do života.

Jsou určitá kritéria, která musí žák splnit před nástupem na základní školu. Mezi tato kritéria patří například sociální vyspělost, nekonfliktnost a spolupráce s ostatními. Dále také pracovní vlastnosti, jež mohou chybět i nadaným dětem a to z důvodu buď nezralosti nebo nedostatečného vedení.

Přípravné ročníky, tak jak je nyní známe, fungují pouze 3 roky.

U většiny z dětí, které daná paní psycholožka vyšetřila, a které prošly přípravným ročníkem, byl konstatován velmi dobrý posun v jejich zralosti od doby, co začaly navštěvovat přípravný ročník až do ukončení docházky. Dokonce vyzdvihla přípravné ročníky oproti mateřským školám. Rodiče jsou podle paní psycholožky spokojeni a metody tam používané jim vyhovují.

Co se týče neromských dětí, tak u většiny případů je docházka dobrá. Děti jsou připravené na nástup na základní školu a splňují všechna kritéria.

5.5 Koordinátor pro romské záležitosti

Svou studii jsem také chtěl probrat s krajským koordinátorem pro romské záležitosti Kraje Vysočina panem Michalem Šanderou. Bohužel i po opakované urgenci jsem nedostal žádnou zpětnou vazbu, a proto jsem ve své práci musel rozhovor s panem Šanderou vynechat.

6 STUDIE VLIVU PŘEDŠKOLNÍHO VZDĚLÁVÁNÍ

Účelem mé studie bylo navštívit školy, ve kterých se nacházejí žáci, které jsem si vybral pro svůj výzkum. Při návštěvách škol jsem mluvil nejen s vybranými žáky, ale také s jejich třídními učiteli. Další část studie byla schůzka s rodiči žáků a dotázání se jich na některé základní informace o průběhu studia jejich dětí a současně zjištění jejich názoru na vliv přípravného ročníku na úspěšné zvládnutí základní školy.

Samotná práce v terénu nebyla vždy jednoduchá. Také přístup k žákům měl svá úskalí. Někteří z nich se ve škole nenacházeli během dnů, kdy já školu navštívil, a proto jsem se musel do škol opakovaně vracet a doufat, že tentokrát žáky zastihnu.

Učitelé sami o osobě byli velmi přívětiví a ochotní, to samé platilo i o žácích. Možná to bylo i z toho důvodu, že se alespoň na chvíli vzdálili z výuky. Setkat se s rodiči žáků bylo už poněkud těžší, ale díky pomoci pana učitele z přípravného ročníku se mi nakonec podařilo se všemi z nich mluvit a získat tím pádem potřebné informace.

Ještě než začala samotná studie, musel jsem navštívit přípravný ročník a za pomoci jeho vedoucího a asistentky vybrat vhodné kandidáty na srovnání úspěšnosti. Ve skupině žáků, které jsem chtěl porovnávat se museli nacházet jak žáci, kteří přípravným ročníkem prošli, tak ti, kteří jím neprošli. Dále také žáci s dobrými výsledky, ale i ti, kteří měli s prospěchem problémy. V neposlední řadě jsem také vybral žáky, kteří opustili základní školu a přešli na školu praktickou. Bylo poměrně těžké vybrat žáky, kteří neprošli přípravným ročníkem, protože 90 % žáků jím prošlo. Bohužel jejich docházka už nebyla tak vysoká.

Pro výzkum jsem tedy vybral 5 žáků, které budu porovnávat. První žák přípravným ročníkem neprošel a na ZŠ nemá problémy a studium zvládá. Nyní chodí do 1. třídy. Druhá žákyně chodila do přípravného ročníku, ale na ZŠ má problémy a studium nezvládá. Nyní chodí také do 1. třídy. Třetí žák přípravným ročníkem neprošel, studium na ZŠ zpočátku zvládal, ale během 3. ročníku se jeho prospěch rapidně zhoršil. Nyní chodí do 4. třídy. Čtvrtý žák prošel přípravným ročníkem, na ZŠ nemá problémy a studium zvládá. Nyní chodí do 3. třídy. Pátý žák prošel přípravným ročníkem, nyní je ale na praktické škole v 7. ročníku. Mezi těmito pěti žáky je pouze jedna dívka a to z toho důvodu, že daným přípravným ročníkem, ve kterém jsem svou studii vytvářel, neprošlo takové množství dívek, abych z nich mohl vybrat

vhodné kandidátky na mou studii. Všichni tito žáci vyplňovali mé dotazníky anonymně a všichni věděli, že jejich jména nebudou nikde zveřejněna.

Rozhovory s učiteli, žáky i rodiči se vedly pomocí dotazníku, který jsem si sám připravil. Dotazník měl otevřené, polootevřené i uzavřené otázky. Otázky pro žáky jsem v průběhu rozhovorů musel upravovat tak, aby jim dostatečně rozuměli a byli schopni na ně správně odpovědět.

Při formulování otázek jsem se snažil vybrat vše důležité, co by mi mohlo pomoci k získání výsledků, které jsem potřeboval. Nejdůležitější informace jsem získával během rozhovorů s učiteli. Jejich přehled a dlouhodobá praxe mi napomohla k získání objektivních názorů a pravdivých informací.

Při vyplňování dotazníků jsem u některých žáků narazil na zádrhel v podobě nutnosti souhlasu jejich rodičů. Jelikož jsem prvně navštěvoval žáky a až poté rodiče, celkem to komplikovalo moji práci a nutilo mě to k opětovnému navštívení žáků v jejich třídách. Tím pádem se také prodloužilo vyhotovování dotazníků a celkově se komplikovala moje práce.

To, že žák zvládá učivo ve škole a že je schopný dále pokračovat na ZŠ bylo orientováno podle třídních učitelů, jejich zkušenostech s daným žákem a podle jeho výsledků.

6.1 Žák číslo 1

První žák, se kterým jsem se setkal, chodil do prvního ročníku na ZŠ Evžena Rošického, na odloučeném pracovišti Jarní 22 v Jihlavě. Žák přípravný ročník nenavštěvoval, pouze chodil do mateřské školy.

Rozhovor, který jsem s ním vedl začal tím, zda navštěvoval přípravný ročník, či nikoliv. Chvilí váhal, ale poté co si uvědomil, že přípravný ročník (přípravka) není to samé jako mateřská škola, odpověděl, že do přípravného ročníku nechodil.

Zeptal jsem se ho, jestli bylo v mateřské škole něco, co mu pomohlo ke zvládnutí učiva ve škole. Odpověď zněla, že mu moc pomohlo stříhání papíru na obrázky a celkově manuální činnost. Z toho jsem usoudil, že měl nejspíše určité problémy s motorikou a nedostatky při užívání některých nástrojů jako jsou nůžky a podobně.

Na otázku, jestli by raději chodil do přípravného ročníku nebo do mateřské školy, mi odpověděl, že by raději zůstal v mateřské škole. Zdůvodněním jeho rozhodnutí bylo, že

přípravný ročník navštěvuje chlapec, kterého nemá rád, který je drzý a lže. Zde jsem poznal, že děti, jak z přípravného ročníku, tak z mateřské školy znají sami sebe už z jejich domovského prostředí, a že už odtamtud si přináší určité výhrady vůči ostatním.

Jakmile začala konverzace na téma učení a škola, žák si sebou začal být poměrně dost jistý a když jsem se ho zeptal, jestli jsou nějaké předměty, které mu dělají problém, tak odvětil, že nic není těžké. To mě poněkud překvapilo, ale byl jsem rád. Později jsem se od jeho třídní učitelky dozvěděl, že žák je opravdu šikovný.

Vztah mezi ním a jeho spolužáky hodnotil kladně, dokonce jsem byl o přestávce svědkem, jak si s ostatními na chodbě školy hraje a je perfektně začleněn do kolektivu třídy. Když jsem se ptal na jména jeho nejlepších přátel ve třídě, tak jsem se od něj dozvěděl tři jména a po rozhovoru s třídní učitelkou se dvě z nich shodovala, takže bylo jasně vidět, že jeho vztah s kamarády je opravdový a ne pouze vymyšlený pro moje otázky.

6.1.1 Žák číslo 1 – třídní učitel

Třídní učitelka žáka číslo 1 byla nesmírně příjemná a ochotná mi v čemkoliv pomoci. Její ochota se projevila v zapálenosti k tématu a kvalitě daných informací. Na náš rozhovor nebylo příliš času, a tak jsme kompletní dotazník musili vyřešit během jedné přestávky, ale stačilo to.

Jelikož žák číslo 1 nenavštěvoval přípravný ročník, tak jsem se zeptal, zda si paní učitelka myslí, že ho mateřská škola dobře připravila na vstup na základní školu. Odpověď zněla, že žák je velmi šikovný, dobře připravený a mateřská škola dle jejího názoru odvedla dobrou práci.

Druhá otázka zněla, zda doporučuje navštěvování přípravného ročníku. Tuto výhodu, jako je možnost navštěvování přípravného ročníku okamžitě doporučila. Sice věděla, že její nynější svěřenec přípravný ročník nepotřeboval, ale z předchozích zkušeností ví, že přípravný ročník je pro některé žáky velmi podnětný.

Výsledky žáka číslo 1 oproti ostatním jsou stejné a podle slov třídní učitelky je v některých předmětech dokonce lepší než ostatní. To dokazuje, že žák je opravdu velmi nadaný a má předpoklad dosáhnout vysokých cílů.

Co se týče chování vůči ostatním je podle třídní učitelky velmi kamarádský a nekonfliktní. Jak již jsem zmiňoval, jména, které uvedl samotný žák se shodovala se jmény, která mi řekla třídní učitelka.

Jeho samostatnost ve třídě je ukázková. Sám dělá veškeré práce, neopisuje a nepotřebuje žádnou speciální péči, jako je přímé diktování domácího úkolu (to spousta jeho spolužáků potřebuje).

Paní učitelka v něm vidí velký potenciál a myslí si, že jeho budoucnost může vypadat hodně slibně. Jediné čeho se bojí je, že prostředí ve kterém žije ho může brzdit a případně stáhnout k nižším výsledkům ve škole. Pokud ho jeho okolí negativně neovlivní, je možné že se ve svém vzdělání dostane dál, než by kdo předpokládal.

6.1.2 Žák číslo 1 - rodič

Podle rodičů žáka číslo 1 to, že přípravný ročník nenavštěvoval, v ničem nevadilo tomu, aby mohl zvládat učivo na základní škole. Žák byl podle nich v mateřské škole spokojený, měl tam kamarády a jak oni sami říkali, byl tam mezi slušnými. Mateřská škola je podle nich dostačující a přípravný ročník dle jejich názoru není nutno navštěvovat. Ani jim nevadil fakt, že mateřská škola je oproti přípravnému ročníku o mnoho dražší.

Na dotaz, zda by své dítě opět dali do mateřské školy nebo využili služeb přípravného ročníku, tak mi odvětili, že mateřská škola je pro ně rozhodně lepší řešení a že nepřemýšlí o tom, že by dali své jiné dítě do přípravného ročníku.

Mateřská škola podle nich dostatečně pomohla v přípravě na základní školu. Žák podle rodičů nemá problémy se zvládnutím studia. Nutno podotknout, že je teprve v první třídě a spousta věcí se ještě může změnit a to buď vlivem špatného přístupu žáka k učivu nebo například špatným kolektivem dětí okolo něj.

Jako další výhodu rodiče vidí to, že chodí do třídy se žáky, kteří společně s ním navštěvovali mateřskou školu a tím pádem je v kolektivu známých dětí. V tomto ohledu má mateřská škola větší výhodu, protože v přípravném ročníku není tolik dětí jako v mateřské škole a tím pádem je menší pravděpodobnost, že žák bude mít ve třídě své kamarády.

Rodiče žáka číslo 1 rozhodně doporučují navštěvování mateřské školy oproti přípravnému ročníku. Bohužel žádné zkušenosti s přípravným ročníkem rodiče neměli a proto

možná poněkud předem odsoudili výsledky, kterých by žák v přípravném ročníku mohl dosáhnout. Dále rodiče velmi chválili přístup pedagogů v mateřské škole a jejich ochotu.

6.2 Žákyně číslo 2

Druhá žákyně chodila do prvního ročníku na ZŠ Evžena Rošického na odloučeném pracovišti Jarní 22 v Jihlavě. Žákyně prošla přípravným ročníkem.

Tato žákyně sice přípravným ročníkem prošla, ale její účast byla tak mizivá, že výsledky jejího studia na ZŠ vedly k odchodu na praktickou školu. Praktickou školu začala navštěvovat nyní od druhého pololetí tohoto školního roku.

Nedocházení do přípravného ročníku mohlo mít za následek její problém při odpovídání na moje otázky. Pokoušel jsem se je co nejvíce zjednodušit, ale bohužel ani to ve většině případů nepomohlo, a tak jsem musel odpovědi poměrně dost dedukovat.

Vzpomínky, které na přípravný ročník žákyně měla byly pouze typu hraní, puzzle, vybarvování. Žádné konkrétní vzpomínky co se učiva týče neměla. Už zde je vidět, jak špatná docházka žákyně zavinila to, že si z celého roku neodnesla žádné vědomosti. Nejsilnější zážitek, který žákyni utkvěl v paměti byla zvířátka, která jsou ve třídě přípravného ročníku chována. O ničem jiném už se žákyně nezmínila.

Chození do přípravného ročníku žákyni sice bavilo, ale bylo to značně omezeno tím, že ji rodiče často nechávali doma a do přípravného ročníku nevodili. Docházka je jedno ze základních kritérií k úspěšnému zvládnutí učiva a jelikož docházka byla opravdu nedostačující, projevila se i při neúspěšném vstupu do první třídy. Žákyně musela přestoupit na praktickou školu.

Co se týče předmětů, které jsou podle ní těžké, mi vybrala počítání a čtení. Nic jiného nebylo zmíněno, jako by vše ostatní bylo v pořádku. Žákyně si podle mě příliš neuvědomovala vážnost situace a možné následky odchodu na praktickou školu.

Žákyně je ve třídě kamarádká a podle jejich slov dosti oblíbená. To se ale vyvrátilo po rozhovoru s její třídní učitelkou. Měl jsem možnost mluvit s nejlepší kamarádkou žákyně, která říkala, že ve třídě je kamarádká, hodná, ale ostatním vadí že opisuje. Jinak je ale podle kamarády bezproblémová a ve třídě průměrně oblíbená, stejně asi jako většina spolužáků.

6.2.1 Žák číslo 2 – třídní učitel

Rozhovor s třídní učitelkou probíhal v klidném prostředí, měli jsme dostatek času na jeho probrání. Práce s třídní učitelkou byla výborná a pro mou studii velice přínosná.

Začali jsme, zda měl přípravný ročník na danou žákyni nějaký vliv. Podle paní učitelky žádný vliv neměl a to proto, že tam žákyně nechodila. Samozřejmě přiznává, že přípravný ročník pro žáky užitečný je, ale pouze tehdy, když ho žáci poctivě navštěvují. Bohužel není to na žákyni samotné, zda bude pravidelně do přípravného ročníku docházet, ale na jejích rodičích. Sama třídní učitelka si není stoprocentně jistá, zda přípravný ročník navštěvovat, ale přiznává, že to může být pouze kvůli její špatné zkušenosti s touto žákyní.

Výsledky žákyně vůči ostatním jsou hodně špatné. Číst stále neumí, potřebuje na vše příliš mnoho času, počítat umí pouze do 5 (norma je do 10). Opsat text sice umí, to samé je s počítáním na prstech, to ale k úspěšnému zvládnutí nestačí. Z těchto důvodů je nutnost přeřazení žákyně na praktickou školu.

Žákyně není vůbec samostatná, potřebuje neustálý dohled a pomoc. Sama se v hodině vůbec neangažuje a nehlásí se. Když se třídní učitelka neujistí, že má domácí úkol řádně zapsaný, druhý den úkol nepřinese. Otázky, které jsou žákyni dávány, potřebuje několikrát vysvětlit než pochopí, o co jde.

Podle třídní učitelky je žákyně vděčná za každou pomoc, je klidná a váží si svých kamarádů. Názor třídní učitelky na množství kamarádů ve třídě je spíše negativní. Myslí si, že nemá příliš kamarádů. Žákyně by kamarády ráda měla, ale třídní učitelce se nejeví, že by to odpovídalo skutečnosti. Zde je rozpor mezi výpovědí třídní učitelky a nejlepší kamarádky dané žákyně.

Její budoucnost vidí tak, že by se mohla na praktické škole zlepšit. Dokonce i natolik, že by mohla dostávat nejlepší známky (1). Ze ZŠ si žákyně odnáší určité dovednosti a díky nim, by měla úroveň studia na praktické škole zvládat. Určitě jí také pomůže pomalé tempo učení na tomto typu školy.

6.2.2 Žák číslo 2 – rodič

Pro rodiče žákyně číslo 2 byl přípravný ročník obrovská zkušenost a něco co zažívali ve svém životě poprvé. Žádné z jejich dětí předtím nechodilo do přípravného ročníku, a tak nevěděli, co mají od toho čekat. Na druhou stranu přípravný ročník nebyl tolik finančně náročný, a tak se rozhodli pro jeho vyzkoušení.

Sami rodiče říkají, že přípravný ročník byl pro jejich dítě velmi dobrý, že se tam naučilo spoustu nových věcí. Rodiče věděli, že výsledky od té doby co jejich dítě nastoupilo na základní školu nejsou vůbec dobré. Když jsem se jich zeptal, jestli podle nich s tím nesouvisí docházka do přípravného ročníku, tak odpověděli, že samozřejmě. Důvod, proč jejich dítě mělo špatnou docházku vysvětlili tím, že jejich dítě bývalo často nemocné. Věřím, že občas nějaká nemoc žáka schvátit mohla, ale tak velká absence je podle mě až moc podezřelá. Dozvěděl jsem se totiž, že spousta rodičů sice své děti do přípravného ročníku zapíší, ale pak je pro své pohodlí nechávají doma. Netvrdím, že tohle je tento případ, ale i s touto verzí jsem pracoval.

Pokud bude mít rodina dalšího člena, tak rozhodně bude také navštěvovat přípravný ročník. Rodiče dle svých slov dohlédnou, že jeho absence nebude až tak velká jako byla u tohoto dítěte, a že většinu času, který by v přípravném ročníku měl strávit, doopravdy odchodí.

Špatné výsledky svého dítěte sváděli především na jeho nespokojenost na základní škole. Podle nich tam nemá žádné kamarády, že je mezi dětmi neoblíbený a chce odejít. Proto tedy rodiče souhlasili s možností, aby jejich dítě odešlo do praktické školy.

Jiným rodičům doporučuji, aby své děti dali do přípravného ročníku, nebudou toho litovat a pokud bude mít docházku takovou jaká má být, tak výsledky se určitě dostaví.

6.3 Žák číslo 3

Žák číslo tři chodí do třetího ročníku na ZŠ Evžena Rošického v Jihlavě. Žák prošel přípravným ročníkem.

Výsledky tohoto žáka byly v přípravném ročníku obstojné a to se projevilo na jeho úspěšnosti při nástupu do základní školy. Již vedoucí přípravného ročníku mi při konzultaci sděloval, že žák je velmi nadaným, a že nebude mít žádné větší problémy se základním vzděláním.

Během tohoto školního roku se bude žák stěhovat do menšího města a to znamená, že se bude měnit i jeho škola, do které se ale těší.

To na co si z přípravného ročníku vzpomíná je především hraní si, dále jeho kamarádi, malování a chození ven. Vycházky, které už na ZŠ nejsou tak časté, mu velmi chybí, ale dodal, že si to odpoledne po škole vynahrazuje se svými kamarády. Změna bydliště pro něj může být trochu traumatická z důvodu hledání nových přátel a to se může odrazit i v jeho studijních výsledcích. Jeho suverenita při našem rozhovoru mi ale naznačovala, že se začleněním do nového kolektivu nebude mít problém.

Kromě chození na vycházky ho v přípravném ročníku zaujalo také malování, které si užívá i na ZŠ. Dle mého názoru to naznačuje, že by mohl mít výtvarné nadání a cit pro umění.

Jako těžké předměty mi označil matematiku a prvouku. Matematika mě nepřekvapuje, protože je to předmět, se kterým spousta žáků bojuje, ale prvouka mi zase nepřijde tak náročná jako jiné předměty. Proto mě jeho odpověď na tuto otázku z části překvapila.

Se svými spolužáky vychází dobře. Má mezi nimi spousta kamarádů a myslí si, že je v kolektivu oblíbený. Toto tvrzení se mi potvrdilo, když jsem ho o přestávce viděl hrát si se skupinou chlapců na chodbě.

Do svého nového bydliště se těší a nemůže se dočkat nových kamarádů ve škole. Na dotaz, zda si myslí, jestli škola v menší městě bude těžší, mi odpověděl, že určitě bude a že se bude muset víc snažit, aby to zvládl.

6.3.1 Žák číslo 3 – třídní učitel

Třídní učitelka třetího žáka byla velmi milá a s ochotou mi odpovídala na mé otázky. Tento rozhovor byl dle mého názoru nejpodnětnější, protože se do naší konverzace přidali i ostatní učitelé, kteří v tu chvíli také byli v kabinetě.

V tomto případě třídní učitelka neměla pochyb o tom, zda má přípravný ročník na žáky vliv. Rozhodně navštěvování přípravného ročníku doporučuje. Sama to vidí na svém svěřenci,

který i díky přípravnému ročníku má velmi dobré výsledky a základní školou prochází bez větších problémů. Dále dodává, že žák je sice teprve ve 3. třídě, ale že už teď je na něm vidět, že měl slušné základy ve vzdělání, a že jeho snaživost a docházka v přípravném ročníku přinesly své výsledky.

Výkony třetího žáka vůči ostatním jsou dobré. I jeho snaha ve studiu je výborná. Co bych u tohoto žáka vyzdvihl, je jeho ctizádost. Žák je vždy pilně připraven, v hodinách je aktivní a snaží se dosáhnout co nejlepších výsledků. Při výuce nepotřebuje žádnou speciální péči, vše si zajišťuje sám a nepotřebuje, aby se mu vyučující individuálně věnoval.

Ke svým spolužákům je kamarádský a jak třídní učitelka říká „milosrdný.“ Jeho kamarádi s ním nemají žádný problém a rádi se s ním stýkají.

Co se týče jeho samostatnosti, jak již bylo řečeno, nepotřebuje žádný dohled a pracuje svým tempem.

Třídní učitelka je poměrně smutná z toho, že se stěhuje do jiného města, protože její spolupráce s ním byla dobrá a moc si chválila jeho snaživost a schopnosti v hodinách. Dodala, že už dlouho neměla žáka tak cílevědomého, který by o studium doopravdy stál.

Jeho budoucí výsledky vidí dobře, myslí si, že má před sebou slibnou budoucnost při dalším studiu. Jediné, co by ho mohlo ohrozit, je špatný kolektiv, který by ho mohl v novém bydlišti stáhnout dolů. Pokud se tak nestane, jeho budoucí výsledky budou podle třídní učitelky výborné.

6.3.2 Žák číslo 3 - rodič

Rodiče žáka číslo 3 byli asi ty nejspokojenější s přípravným ročníkem. O možnosti navštěvovat přípravný ročník mluvili hlavně v superlativech a rozhodně nešetřili chválou. Říkají, že jejich dítě chodilo do přípravného ročníku velmi rádo, užívalo si každý den ve zdejším prostředí. Velmi je potěšilo to, že díky přípravnému ročníku se jejich dítě naučilo chodit pravidelně do školy a zvládalo se s pomocí rodičů připravovat na další školní den. Už v přípravném ročníku se naučilo všechna písmenka a také se trochu naučilo číst. O to mělo potom na začátku základní školy jednodušší práci.

Jak jsem již řekl, rodiče přípravný ročník velmi vychvalovali. Tím pádem byla i zbytečná otázka, zda by toto rozhodnutí udělali znovu. Přesto jsem se zeptal. Odpověděli, že

tam již chodí další jejich děti, a že jsou tam velmi spokojené. Dodali také, že i přístup ke vzdělání se odrazil i na jejich mladších dětech, a že přinejmenším věří ve stejně dobré výsledky jako u jejich prvního dítěte.

Poměrně dobré výsledky žáka číslo 3 jsou podle rodičů především zásluhou přípravného ročníku. Bez něj by podle nich byl žák na mnohem nižší úrovni a učivo by zvládal obtížněji. Rodiče jsou na něj doma pyšní a vedou ho k tomu, aby si takové výsledky udržel a nezapletl se s nikým, kdo by ho mohl z této cesty svést.

Podle rodiny by všechny romské děti měly navštěvovat přípravné ročníky. Jsou jasným příkladem, že pokud se chce a je dobrá docházka a dobrý přístup rodiny, tak zvládání základní školy je bezproblémové. Všem známým v okolí již dávno řekli, jak dobrý přípravný ročník je a ať neváhají s přihlášením jejich dětí.

6.4 Žák číslo 4

Čtvrtý žák chodí do čtvrtého ročníku na ZŠ Evžena Rošického v Jihlavě. Tento žák neprošel přípravným ročníkem, ale navštěvoval mateřskou školu.

Žák měl zpočátku v první a druhé třídě dobré výsledky, a tak nic nenasvědčovalo tomu, že by se měl jeho prospěch zhoršovat. Již ve třetí třídě však začal mít problémy s výukou, což vyvrcholilo ve čtvrté třídě. Absence přípravného ročníku očividně mohla způsobit jeho nedostatečné výsledky na základní škole.

Navštěvovat přípravný ročník by žák nechtěl, protože se mu velmi líbilo v mateřské škole. Zde si jak říká, mohl malovat a nemusel se nic těžkého učit. Dále v mateřské škole bylo víc hraček, televize, což podle jeho názoru bylo prostě lepší. V přípravném ročníku by se podle něj už musel učit a bylo by to pro něj náročnější a měl by více starostí.

Sám tvrdí, že studium je pro něj hodně těžké, a že si nemyslel, že bude mít tolik problémů. Jako nejtěžší předmět uvádí hlavně matematiku a to především písemné sčítání a odčítání, dělení a slovní úlohy. Překvapilo mě, že na jiné předměty si už dále nestěžoval. Jako opravdu nejtěžší předmět označil matematiku a o ničem jiném se už nezmínil. Rozhodně má i problémy s jinými předměty, ale ty si nejspíš tolik nepřipouští.

Ve školním i mimoškolním prostředí má spoustu kamarádů a v kolektivu je podle svých slov oblíbený. Do školy chodí rád pouze kvůli svým kamarádům, jeho studium ho příliš

nezajímá, což se promítá i na jeho výsledcích. Dle mého názoru je škoda, že jeho výsledky jsou už v tomto věku tak špatné. Nikde není psáno, že by se už nemohl zlepšit, ale jeho výsledky ve třetí a čtvrté třídě tomu příliš neodpovídají. Nicméně do praktické školy zatím nenastupuje a nadále zůstává na ZŠ.

6.4.1 Žák číslo 4 – třídní učitel

Při rozhovoru s třídní učitelkou žáka číslo 4 jsem se již nesetkal s takovou ochotou jako v jiných případech. Nicméně vše, co jsem potřeboval, mi bylo zodpovězeno a k vyplnění mého dotazníku mi čas, který mi třídní učitelka věnovala, stačil.

Podle třídní učitelky čtvrtého žáka by přípravný ročník na něj neměl vůbec žádný vliv vzhledem k jeho rodinným podmínkám. S tímto případem jsme se již setkali u žáka číslo 2. Ten sice přípravným ročníkem prošel, ale z důvodu špatné docházky, která byla zaviněna nedostatečnou starostlivostí rodičů, také vykazoval podprůměrné výsledky. Proto by zřejmě podle názoru třídní učitelky nemělo smysl pro žáka číslo 4 do přípravného ročníku chodit.

Samotné navštěvování přípravného ročníku ale třídní učitelka doporučuje, ovšem musel by zde být i zájem u rodičů, aby docházka byla dostačující a tím pádem byl vliv přípravného ročníku na studium podnětný.

Žákovi výsledky vůči ostatním jsou velmi špatné. Již ve třetí třídě dělal žák opravnou zkoušku a v pololetí čtvrtého ročníku propadá ze čtyř předmětů. V porovnání s ostatními má tedy nejhorší výsledky ve třídě.

Při hodinách sice nepotřebuje speciální péči, ale potřeboval by domácí dohled nad přípravou na vyučování. Domácích úlohy nemá připravené a doma mu s nimi nikdo nepomáhá. Dle mého názoru se zde jedná o málo podnětné rodinné prostředí. Při zvýšení snahy ze strany rodiny by jeho výsledky nemuseli být až tak špatné.

Ve třídě je velmi přátelský a hodný. Spolužáci ho mají rádi a nemá jakýkoliv problém se svými vrstevníky.

Žák je jinak samostatný, až na jeho domácí úkoly. Na základní škole chce zůstat i nadále a pokusí se své známky vylepšit a celkově svůj přístup ke studiu změnit. Podle třídní učitelky je toto však málo pravděpodobné, protože určitě bude muset čtvrtý ročník opakovat a to samé se podle ní stane i na druhém stupni.

6.4.2 Žák číslo 4 - rodič

Žák číslo 4 nechodil do přípravného ročníku, ale do mateřské školy. Rodiče dali své dítě do mateřské školy ne proto, že by nevěřily přípravnému ročníku, ale spíše proto, že o něm více méně nevěděli.

Mateřská škola byla podle rodičů dosti přínosná. Naučil se tam básničky, písničky a spoustu dalšího, co mu dopomohlo k dobrým výsledkům v prvním a druhém ročníku na základní škole. V mateřské škole měl žák spoustu kamarádů a tak tam rád chodil a rodiče neměli problém s jeho vypravováním.

Rodiče byli s mateřskou školou velmi spokojeni, učitelky tam byly na děti hodné a měly s nimi trpělivost. Od té doby, co se ale rodiče dozvěděli o možnosti zařazení jejich dětí do přípravného ročníku, tak neváhali a jejich další děti již přípravný ročník navštěvují. Říkají, že sice mateřská škola děti připravuje velmi dobře, ale přípravný ročník je o něco lepší a děti pak mají větší šanci se na základní škole uplatnit a případně se vyhnout škole praktické. Další důvod proč jejich další děti chodí do přípravného ročníku, je také finanční zátěž mateřských škol. Přípravný ročník je pro rodiny finančně mnohem výhodnější a pro rodiny ze sociálně znevýhodněného prostředí rozhodně lepší alternativou.

Přípravenost jejich dítěte byla podle nich dostačující, ale jak již jsem psal, přípravný ročník podle jejich slov by byl o něco lepší. To že má nyní žák ve 4. třídě horší výsledky určitě přisuzují tomu, že na první a druhou třídu byl dobře připraven, ale jak se učivo ztěžuje, tak již tempo nezvládá a ve spoustě předmětů zaostává.

Navštěvování přípravných ročníků i mateřských škol určitě doporučují. Nejen proto, že se zde děti naučí spoustu nových a pro školu potřebných věcí, ale také proto, že jsou v kolektivu mezi ostatními dětmi, mají si s kým hrát a získávají nové kamarády. To označují rodiče žáka číslo 4 jako stěžejní důvod proč navštěvovat přípravné ročníky a mateřské školy.

6.5 Žák číslo 5

Pátý žák nyní chodí na praktickou školu ZŠ Jungmannova v Jihlavě. Přípravným ročníkem prošel.

Tento žák byl excelentní v přípravném ročníku, neměl žádné problémy se zvládním učiva, byl snaživý, mezi spolužáky oblíbený, úkoly které mu byly zadávány plnil bez problémů a s dobrými výsledky. Bohužel při nástupu na základní školu učivo nezvládal a byl přeřazen na školu praktickou.

Na přípravný ročník vzpomínal v dobrém. Moc se mu líbily aktivity, které tam dělali. Tělocvik a pohybové aktivity byly jeho nejoblíbenější činností v přípravném ročníku. Volnost ve výběru her velmi oceňoval a jeho nejoblíbenější hrou bylo házení míčem. Předpokládám, že házením míčem myslel přehazovanou nebo vybíjenou. Chůze na procházky a výlety byly jeho další oblíbenou částí výuky. Zde se naučil poznávat nové věci a popisování nastalé situace. Mezi ostatní aktivity také uvedl hraní si, malování a přednes básniček.

Jeho nejsilnějším zážitkem byla procházka s panem učitelem a paní asistentkou. Tu také nenazývali asistentkou nýbrž TETOU. Další detaily o této procházce mi již žák nesdělil, ale předpokládám, že se zde muselo odehrát něco velmi zajímavého, když to označil jako svůj nejsilnější zážitek.

Přípravný ročník jako celek ho velmi bavil, nejen díky aktivitám, které zde dělali, ale také kvůli kamarádům, které zde měl. Sám žák podotkl, že přípravný ročník byl pro něj velmi užitečný. Díky němu se naučil, jak sám říká, nové básničky, které nikdy před tím neslyšel, ale také slušnému chování a hygienickým návykům.

Co se týče jeho nynějšího studia, žák říká, že nemá s ničím problémy. Jistě je to také z toho důvodu, že praktické školy postupují při výuce jiným stylem a tempem, které je o poznání pomalejší. Nelíbí se mu však přístup některých jeho spolužáků, kteří ho obtěžují a stále rozptylují. Uvedl zde konkrétního žáka, se kterým má největší potíže. Zbytek třídy je podle něj víceméně v pořádku. Konflikty ve třídě jsou dle mého názoru velkým problémem, který se musí řešit. Tyto problémy mezi spolužáky mohou vést ke zhoršování prospěchu žáka a ke snižování sebedůvěry.

6.5.1 Žák číslo 5 – třídní učitel

Na rozhovor s třídní učitelkou žáka číslo 5 nebylo opravdu moc času a z přístupu třídní učitelky byl také vidět malý zájem o tuto konverzaci. Naštěstí se nám podařilo nalézt společnou řeč a dotazník jsme společně úspěšně vyplnili.

U tohoto žáka byl bohužel problém takový, že jeho třídní učitelka ho začala učit až do šesté třídy a tím pádem nemohla nijak zhodnotit, jak moc velký vliv podle ní mohl mít na žáka přípravný ročník. Navštěvování ovšem vřele doporučila a považuje to za přínos pro většinu žáků.

Výsledky žáka vůči ostatním jsou průměrné a nijak svými výkony nevybočuje z řady ve smyslu dobrém i špatném. Nutno zde podotknout, že žák již chodí do praktické školy a jeho srovnání se týká pouze rámce žáků navštěvující tutéž školu. Pokud by se mělo porovnávat se žáky klasické základní školy, potom by jeho výsledky již nebyly průměrné, ale podprůměrné.

Žák je v hodinách velmi živý a je poněkud těžké ho udržet při výuce v klidu. Tím pádem potřebuje speciální péči při hodinách. Nejlepším způsobem jak ho zaměstnat je nabídnout mu činnost, kterou má rád.

Ve třídě a v celé škole má spoustu kamarádů, je hodně vstřícný, přátelský a mezi svými spolužáky oblíbený. Celkové vztahy žáků na praktické škole mi přišly dobré, a proto se vůbec nedivím, že žák má takový přístup ke svým spolužákům.

Samostatnost v hodinách je u něj možná, ale pouze s nějakým počátečním vedením. Jak jsem se již zmínil, žák se nezklidní a nezačne naplno pracovat do té doby, dokud mu třídní učitelka nevysvětlí a nezadá práci, kterou má dělat.

Jeho budoucí výsledky hodně záleží na jeho výdrži a přístupu jeho rodičů ke studiu. Pokud se bude snažit a rodiče ho budou podporovat, tak má rozhodně předpoklady k tomu, aby po praktické škole pokračoval dál a nastoupil například na nějaký technický obor na učilišti.

6.5.2 Žák číslo 5 - rodič

Pohled rodičů žáka číslo 5 na přípravný ročník byl velmi kladný. S přístupem učitele a asistentky byli velmi spokojeni a nenašli nic, co by jim mohli vytknout. Dle jejich názoru přípravný ročník jejich dítěti velmi pomohl. Největší přínos měl přípravný ročník na jeho návyk každodenního docházení do školy. Z okolí, ve kterém rodina žije, má mnoho dětí problémy s docházkou, a tak byli rodiče spokojeni s tím, že jejich dítě se naučilo školu navštěvovat pravidelně. Žák číslo 5 přípravný ročník rád navštěvoval a rodiče měli velkou radost z toho, jak jeho integrování do školského systému funguje. Bohužel ale i přes tyto počáteční úspěchy, byli rodiče nuceni souhlasit s jeho přemístěním do praktické školy.

Rodiče své rozhodnutí dát dítě do přípravného ročníku obhajují a jsou rádi, že si místo mateřské školy vybrali právě tuto možnost. Přípravný ročník navštěvovaly i jejich ostatní děti a jsou si jistí, že si z hodin strávených v přípravném ročníku odnesly spoustu nových informací a návyků.

Výsledky, kterých žák na začátku studia dosáhl, byly poměrně dobré, ale jak říkají rodiče, nakonec byl nucen přejít do praktické školy. Zde už nebyl žádný závažnější problém a žák nyní vykazuje průměrné až nadprůměrné výsledky. Před tím, než dítě začalo navštěvovat přípravný ročník, mělo problémy se správnou výslovností a s celkovou vadou řeči. Přípravná třída mu v tomto ohledu velmi pomohla a do základní školy dítě nastoupilo již bez sebemenších logopedických problémů.

Jak již bylo řečeno, tak rodiče si přípravný ročník velmi pochvalovali. I to, že jejich ostatní děti také chodily do přípravného ročníku, napovídá, že s ním byli rodiče spokojeni a jeho navštěvování bezpochyby doporučují. Přiznávají také, že jejich dítě sice nyní chodí do školy praktické, ale toto nebylo způsobeno nedostačující kvalitou výuky v přípravném ročníku, ale jinými faktory.

7 ZÁVĚR

Romská menšina a všechny témata, která se Romů týkají, jsou poměrně živě diskutována. Proto je nutné se všemi problémy, které se Romů týkají, ať už společensky nebo edukačně, zabývat. Romové často žijí v nevyhovujících podmínkách a již to negativně ovlivňuje životní styl dospělých jedinců a především jejich dětí.

Žáci romského původu musí ve školství čelit několika překážkám. První z nich je přístup jak žáků, tak učitelů k romským dětem. Spousta romských žáků se musí ve škole potýkat s diskriminováním ze strany svých spolužáků a občasnou nevolí pedagogů žáky vyučovat. Dále se žáci potýkají s již zmíněnou problematikou nevyhovujících podmínek. Jsou děti, které žijí v ghettech a obývají jednu stavební buňku společně s dalšími 7 obyvateli. Zde se vyskytuje problém, kdy dítě nemá dostatečný prostor na přípravu na výuku a dokonce nemůže kvůli občasnému nepořádku najít pomůcky, které do školy potřebuje a z tohoto důvodu daný den žák školu nenavštíví. Tyto informace jsem se dozvěděl při osobní návštěvě jihlavského ghetta. Musím podotknout, že podmínky, ve kterých žijí, jsou velmi špatné a tento způsob života rozhodně ovlivňuje přípravu žáků na vzdělání a mění i to jak je žák mezi svými vrstevníky a učiteli vnímán. V některých případech ani rodiče nemají zájem o to, aby jejich dítě do školy v určité dny šlo a sami jim zakazují do školy jít. Často se také setkáváme s problémem přesouvání romských žáků do praktických škol. Jsou případy, kdy rodiče trvají na přesunutí jejich dítěte do praktické školy a to buď z důvodu nezvládnání studia nebo z důvodu, že praktickou školu již navštěvují jiné děti z jejich rodiny. Jsou ovšem i případy, kdy rodiče za žádnou cenu nechtějí, aby jejich dítě do praktické školy chodilo a snaží se všemi možnými prostředky zabránit tomu, aby muselo dítě základní školu opustit. Velkou roli v tomto hraje také pedagogicko-psychologická poradna, které má značný vliv na rozhodování v tom, zda dítě základní školu opustí či nikoliv.

V mé práci jsem se zabýval otázkou, zda předškolní vzdělávání romských dětí má vliv na jejich úspěšnost při vstupu na základní školu. Přípravný ročník by měl romským dětem pomoci doplnit jejich základní návyky, které jsou potřebné k tomu, aby dítě mohlo nastoupit na základní školu. Dále je také musí připravit na pravidelnou školní docházku a nutnost se na každou hodinu předem připravit. Hygienické návyky jsou také jedním z nedostatků, se kterými

spousta dětí do přípravného ročníku přichází. Některé děti, které by přípravný ročník nenavštěvovaly, by byly ve spoustě ohledů neschopné se do třídy na základní škole aklimatizovat.

Cílem mé práce bylo zjistit, jak mnou vybraní romští žáci zvládají nebo nezvládají studium na základní škole, zda popřípadě museli přestoupit na školu praktickou a z jakých důvodů. Proto, abych dostal co nejobjektivnější výsledek, jsem musel zohlednit spoustu dalších faktorů. To znamená například, jaký měl žák na přípravný ročník vzpomínky, zda ho tam bavilo chodit, v čem mu podle něj přípravný ročník pomohl a jaký má vztah ke spolužákům. Třídní učitel zhodnotil, zda má podle něj přípravný ročník vliv na děti a případně jaký, jaké má žák výsledky ve srovnání s ostatními, zda je samostatný a v neposlední řadě jak se žák chová. Rodiče mi řekli, zda přípravný ročník dětem pomohl, zda by toto rozhodnutí udělali znovu a jestli měla účast jejich dítěte v přípravné třídě viditelné výsledky při zvládání studia na základní škole.

Abych mohl vyhodnotit a uzavřít výsledky mé práce, musel jsem pomocí své studie zjistit, co je hlavním kritériem, aby dítě zvládlo nástup na základní školu. V mé studii se objevili i žáci, kteří přípravným ročníkem neprošli. Tyto žáky jsem měl dva, přičemž jeden studium zvládá a druhý bohužel ne. Zbylí tři žáci přípravným ročníkem prošli, přičemž pouze jeden z nich má dobré výsledky na základní škole a jako jediný z těch, kteří přípravným ročníkem prošli se zde udržel a nemusel přestoupit na školu praktickou. Podle těchto výsledků to může vypadat, že přípravný ročník nemá žádný podstatný vliv na úspěšnost při vstupu na základní školu a dokonce to, že dva žáci ze tří přestoupili na školu praktickou může v porovnání s žáky, kteří přípravný ročník nenavštěvovali naznačovat, že je lepší do přípravného ročníku nechodit. Je ovšem nutné podotknout, že obrovskou roli zde hraje faktor pravidelné docházky. Jeden žák z těch co přípravný ročník navštěvovali, měl minimální docházku a to vedlo k opuštění základní školy již v prvním ročníku. I podle pedagoga přípravného ročníku a psycholožky z pedagogicko-psychologické poradny hraje docházka tu nejhlavnější roli. Děti z neromských přípravek mívají velmi dobrou docházku a tudíž v některých případech i dobré výsledky na základní škole. U žáků, kteří přípravný ročník nenavštěvovali byla úspěšnost 50%. Kdyby všichni žáci, kteří navštěvovali přípravný ročník měli dobrou docházku jejich úspěšnost by byla více než 60%.

Finální výsledek mé práce vidím v tom, že navštěvování přípravného ročníku má vliv na úspěšnost při vstupu na základní školu. Ovšem důležité kritérium je docházka. Když žák nedostatečně navštěvuje hodiny, smysl a význam práce v přípravném ročníku se viditelně snižuje. Vím ovšem, že má studie zahrnovala pouze 5 žáků, tím pádem nemohu dělat příliš velké závěry o tom, zda má přípravný ročník vliv na úspěšnost při vstupu na základní školu. Výsledek není uveden v celostátní měřítku, nýbrž v tomto malém rozsahu, ale i přes tento handicap mé práce to přinejmenším o něčem vypovídá.

Poděkování patří také ZŠ Evžena Rošického v Jihlavě, odloučenému pracovišti na Jarní ulici. Ochota, kterou mi zaměstnanci v přípravném ročníku projevili byla úžasná a přístup pedagoga a asistentky ve třídě byl opravdu chvályhodný.

8 SUMMARY

The gypsy minority and all topics that relate to the gypsies, are vividly discussed. That is why, it is necessary to deal with all the issues that concern the gypsies, whether socially or educationally. Gypsies often live in substandard conditions, and it has a negative impact on the lifestyle of adults and especially their children.

The gypsy pupils must face several obstacles in education. The first one is the attitude of pupils and teachers to the gypsy children. Lots of gypsy pupils in schools must contend with discriminating by their classmates and with occasional reluctance of teachers to teach them. In addition, students are confronted with the problems of unsatisfactory conditions. There are children who live in ghettos and inhabit a building cells together with other 7 people. Here occurs the problem when a children do not have sufficient space to prepare for school and because of the occasional mess they can not find aids that they and for this reason they do not go to school. I learned this information during a personal visit to ghetto in Jihlava. I must say that the conditions in which they live are very bad and this way of life influences preparing students for education and change the way how the other students and teachers see them. In some cases, parents have no interest in their child going to school on certain days so they prohibit their children to go to school. We ofthe face the problem of moving Roma pupils in practical schools. There are cases when parents insist on moving their child to a practical school either because of failure in elementary school or because of other children from their family are already attending the practical school. But there are also cases where parents do not want their child to attend practical school and do everything so their child does not have to leave the elementary school. A major role in this has a pedagogical-psychological advisory centre, which has a considerable influence on the decision whether the child leaves primary school or not.

In my work, I deal with the question of whether pre-school education for gypsy children has an impact on their success at the beginning of elementary school. Preparatory classes for gypsy children should help supplement their basic skills that are needed for entering elementary school. They also must be prepared to attend school regularly, and they need to prepare in advance for each hour. Hygiene habits are also one of the drawbacks a lot

of children are coming with in the preparatory year. Some children who have not attended the preparatory year were unable to acclimatize in elementary school.

The aim of my thesis was to find out how the chosen gypsy pupils manage or do not manage learning in elementary school, or whether they had to transfer to the practical school and for what reasons. To get an unbiased result, I had to take account of many other factors. This means, for example, what were the student's memories of a preparatory year, whether he liked to go there, how did the preparatory year help him and what relationship does he have to his classmates. The class teacher assessed whether a preparatory year had an impact on children, what results had the pupil compared with others, whether he is independent and what behavior he has. Parents told me if the preparatory year helped their children, whether they would make the decision again and whether the participation had a visible results in studying at the elementary school.

To be able to evaluate and conclude the results of my work , I had to find out through my studies, what is the main and principal criterion that the child has done to start the elementary school. In my study, there were also students who did not attend the preparatory year. I had two pupils of this kind and one of them handled the elementary school and the second on did not. The remaining three students attended the preparatory year and only one of them had a good grades in elementary school and as the only one of those who have gone through the preparatory year did not move to the practical school. According to these results, it may appear that the preparatory year has no significant impact on the success at the beginning of elementary school, and even two pupils from three moved to the practical school so compared with the two students who did not attend the preparatory year, it suggests that it is better not to go to the preparatory year. It should be noted, that the enormous role played the factor of regular attendance. One student from those who attended the preparatory year, had minimal attendance and it led to the abandonment of primary school in the first grade. Also the teacher of the preparatory class and psychologist of the pedagogical-psychological advisory centre say that attendance plays the most major role. Children from non-gypsy preparatory classes have very good attendance and have in some classes better results in primary school. The success rate for students who did not attend the preparatory year was 50 %. If all the students who attended the preparatory year had a good attendance their success rate would be more than 60 %.

The final result of my work I see that attending a preparatory year has an impact on the success at the beginning of elementary school. However, the important criterion is attendance. When a student attends preparatory class insufficiently, the meaning and importance of the work in the preparatory year are visibly reduced. I know that my study includes only five pupils so I can not make big conclusions about whether preparatory year influences the success rate in elementary school. The result is not in a nationwide scale, but in this small scale, but despite this handicap my work at least points at something.

My thanks belong to ZŠ E. Rošického, Jarní in Jihlava. The willingness shown to me by the staff in the preparatory year showed was amazing and the approach of the teacher and the assistant was truly commendable.

9 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

1. BALVÍN, Jaroslav. *Společně: (Spolu s Romy k multikulturní výchově ve školství)*. Ústí nad Labem: Hnutí R, 1997. ISBN 80902149-2-4.
2. BALVÍN, Jaroslav a Július Tancoš. *Romové a sociální pedagogika*. Ústí nad Labem: Hnutí R, 2001. ISBN 80-902461-4-1.
3. Tancošová, *Manuál pro romské pedagogické asistenty*. Dat. vyd. neuvedeno. Humanitas - Profes, o. p. s.
4. PRESOVÁ, Jana. *Deficity dílčích funkcí u dětí ze sociálně znevýhodněného a kulturně odlišného prostředí*. Brno, 2010. Diplomová práce. Masarykova Univerzita. Vedoucí práce Leona Běhounková.
5. *Přípravný ročník*. Školní vzdělávací program. Základní škola Jihlava, Jarní 22.
6. ŠOTOLOVÁ, Eva. *Vzdělávání Romů*. Praha: Grada Publishing, spol. s r. o., 2001. ISBN 80-247-0277-0.

Další zdroje

1. AGENTURA PRO SOCIÁLNÍ ZAČLEŇOVÁNÍ. *O Agentuře*. [cit. 2014-03-10]. Dostupné z: <http://www.socialni-zaclenovani.cz/o-agenture>
2. Centra podpory inkluzivního vzdělávání. [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.cpi.v.cz/o-projektu.html>
3. ČT24. *Učíme se učit se. Děti v přípravných ročnících ZŠ přibývají*. Vystaveno 4. 9. 2013. [cit. 2014-04-17]. Dostupné z: <http://www.ceskatelevize.cz/ct24/domaci/240623-uci-se-ucit-se-deti-v-pripravnych-rocnicich-zs-pribyva/>
4. Nadace Open Society Fund Praha. *Stáže pro romské studenty*. [cit. 2014-02-23]. Dostupné z: <http://www.osf.cz/stipendia/staze-pro-romske-studenty>

5. Romodrom. *Koalice Společně do školy*. [cit. 2014-04-20]. Dostupné z: http://www.romodromcz.cz/index_cz.php?id=11
6. Romové v České republice. *Romský jazyk*. Vystaveno 27. 11. 2013. [cit. 2014-04-26]. Dostupné z: <http://romove.radio.cz/cz/clanek/19363>
7. *Vzdělanostní dráhy vzdělanostní šance romských žákyň a žáků základních škol v okolí sociálně vyloučených romských lokalit. Sociologický výzkum zaměřený na analýzu podoby a příčin segregace dětí, žákyň a žáků a mladých lidí ze sociokulturně znevýhodňujícího prostředí*. Praha: GAC, 2009. [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: http://www.msmt.cz/uploads/Skupina_6/VZDELANOSTNI_DRAHY.pdf
8. *Zvláštní školy v Česku? Segregace trvá*. Vystaveno 16. 2. 2006. [cit. 2014-03-15] Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/domaci/spolecnost/clanek.phtml?id=80189>

10 SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 – Žák, který prošel přípravkou

Příloha 2 – Žák, který neprošel přípravkou

Příloha 3 – Učitel

Příloha 4 – Dotazník pro rodiče

Příloha 1

Žák, který prošel přípravkou ()

Jaké máš vzpomínky na přípravku?

Co tam byl tvůj nejsilnější zážitek?

Bavilo tě tam chodit, proč?

Myslíš, že ti to v něčem pomohlo a v čem?

Máš nějaké problémy se zvládáním studia?

Jaký máš vztah ke spolužákům?

Příloha 2

Žák, který neprošel přípravkou
()

Myslíš, že by ti v něčem pomohlo, kdyby jsi chodil do přípravky, proč?

Když by jsi měl tu možnost vybrat si, šel bys do přípravky?

Máš nějaké problémy se zvládnutím studia?

Jaký máš vztah ke svým spolužákům?

Příloha 3

Učitel

()

()

Jaký si myslíte, že měla příprava na žáka vliv? Jaký vliv by případně měla?

Doporučujete její navštěvování?

Jaké má žák výsledky vůči ostatním?

Potřebuje nějakou speciální péči?

Jaké je chování žáka vůči ostatním?

Je žák samostatný?

Jak vidíte jeho budoucí výsledky?

Příloha 4

Cílem této práce je zjistit, jaký vliv má na žáky přípravný ročník a jak dopomáhá k úspěšnému zvládnutí ZŠ.

Vyplněním tohoto dotazníku pomůžete získat potřebné informace k vyhotovení této studie.

Vše je dobrovolné a anonymní.

Děkuji za Vaši spolupráci.

Ondřej Pospíšil, Pedagogická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích, obor Anglický jazyk se zaměřením na vzdělávání, Sociální vědy se zaměřením na vzdělávání.

Dotazník pro rodiče

()

Jak myslíte, že příprava pomohla Vašemu dítěti?

Udělal by jste toto rozhodnutí znova?

Jsou podle Vás viditelné výsledky na zvládnutí studia?

Doporučujete navštěvování přípravy?